

VESNA ZEDNIK

PERSONAE
GRATAE

Vesna Zednik

PERSONAE GRATAE

KATALOG IZLOŽBE FOTOGRAFIJA

MUZEJ MIMARA
ZAGREB, 18–28. LISTOPADA 2018.

Ogranak Matice hrvatske u Križevcima

Udruga OS

Fotoklub Zagreb

Križevci – Zagreb

MMXVIII

Nakladnik
OGRANAK MATICE HRVATSKE U KRIŽEVCIMA
Biblioteka Posebna izdanja
Svezak 1.

Sunakladnici
UDRUGA OS
FOTOKLUB ZAGREB

Glavna urednica
Renata Husinec

Izvršna urednica
Tuga Tarle

Organizatori izložbe
Udruga OS
Muzej Mimara
Fotoklub Zagreb

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001009511

ISBN 978-953-6298-34-1

PERSONAE GRATAE

Dragutin Tadijanović	Tomislav Zagoda
Slavka Pavić	Roman Simić
Milko Šparemblek	Tomislav Bogdan
Gabi Novak	Tomislav Fačini
Mate Maras	Leo Rafolt
Tonko Maroević	Ana Benić
Franjo Husinec	Luka Vukušić
Ladislav Palinkaš	Iva Srnec
Vlasta Rittig	Ramon Noa Caraballo
Josip Ivanković	Erazem Grafenauer
Nenad Martić	Maruška Aras
Davor Velnić	Anamarija Marković
Rene Medvešek	Ana Mamić
Vanja Babić	Fran Kovačić
Ivan Kapec	

Davor Velnić

Uočiti nevidljivo

Otkad je izmišljen, fotoaparat govori o neprestanoj igri između oka i fotografove želje da uoči i trajno zabilježi ono što je naizgled toliko nadohvat pogledu, a što neprestano izmiče. Fotograf je veliki znatiželjnik iz pozadine s prstom na okidaču i moglo bi se činiti da ga upravo ta pozicija čini tek vještim poslužiteljem sofisticirane naprave i sužnjem svjetla. – U fotografiji, kao u kozmologiji, ništa bez svjetla! – No fotograf nije puki evidentičar ljudi, pojava i događaja, niti je slikar. Kad fotografiranje teži rezultatima u kojima se odražavaju autorove vizije i doživljaji, fotoaparat postaje sredstvo, a da bi to bilo moguće – gotovo proturječno – fotograf svoje oči dragovoljno prepušta toj istoj optičkoj spravi koja mu služi.

U toj ulozi zatječe se Vesna Zednik. Tražeći nevidljivu zbilju, zavičaj posve novih osoba, svjesna je odgovornosti, zna da stvara novi svijet prepoznatljivih lica. – Nevidljivost i nepostojanje nisu isto. – Za Vesnu je fotografiranje misaona operacija samo slična igri; ona jednako uspješno ocrtava obrise prepoznatljive vanjštine kao što pronicljivo otkriva osobnost, ono nesvakidašnje, skriveno i pritajeno. Pred nama se nižu besprijeekorni portreti stanovnika teško prispodobive zbilje, slike daleko snažnijega dojma od onog koji nam je ostavilo neposredno iskustvo. Na vidjelo izlazi zastrta istina, ono skriveno pod vješto nabačenom obrazinom.

Vesna je rasla uz tamnu komoru, gdje je kratko „Deca proč!“ toliko puta bio odgovor znatiželjnim dječjim pogledima koji

su željeli zaviriti u prostor gdje na zagonetan način nastaju crno-bijele fotografije. Ta nemogućnost pogleda izbliza samo je pojačavala maštu. Uz trake negativa u providnim šuštavim svescima, uz žute kutije foto-papira, laboratorijski pribor i jedva osvijetljen prostor pun tajanstvenog ozračja, javljalo se uzbuđenje vezano uz nastanak obrisa poznatog, a opet drugačijeg svijeta koji se nudio doživljaju. Oko je isprva primalo izvanjske osobitosti nesvakidašnjeg prizora – različite papire na kojima je projicirana slika, njihovu puninu, strukturu, zatim kontraste, od potpuno blijedih slika, obično na tankim papirima manjeg formata, do tonova u oštrom kontrastu na krutom debljem papiru. Te su linije i plohe, dalje od prvog dojma ruke i oka, stvarale nov odnos prema poznatoj stvarnosti. Prekoračivši prag tamne komore Vesna je ušla u novu zbilju.

Uz trogodišnje mentorstvo Damira Tiljka u Fotoklubu Zagreb, s digitalnom fotografijom došla su i prva profesionalna znanja o pravilima zanata. Vesna odnedavna izlaže na međunarodnim grupnim izložbama (Trst, Atena, Minsk...), da bi u travnju ove godine u Zagrebu postavila prvu samostalnu izložbu – „Šumovi“. Ništa veliko ni senzacionalno, gotovo samozatajno. Ipak, pred nama nisu portreti samozatajnog autora, upravo zato što se Vesna javlja u ulozi autora. Kao urednica u Matici hrvatskoj osuđena je na pozadinsku poziciju koja podrazumijeva zatomljivanje svakog autorskoga poteza i ugađa-

nje književnoj tankoćutnosti – rukopisi koje dotjeruje imaju svoje autore, katkad bolje, katkad one koji svoja djela cijene zbog pretjerana samoljublja, ali svakako autore, i s njima treba izdržati beskonačno hrvanje, pisce kojima treba urediti prvo misli, a zatim rečenice, književne veličine koje pozom i opsadom intelektualne samodopadnosti mogu umoriti i one najsavjesnije i najupornije – njih prve. Fotografija se javila kao oslobađanje i prostor vlastita stvaranja.

Uloga fotografa nudi povlašteni položaj, mogućnost da se razodjenu kostimi, pročitaju geste i grimase, i da se na trenutak zaviri u tuđi život. Rezultat ponekad može biti neočekivan, jednako fascinantniji kao i samo stvaranje, pa i autorica često dvoji poznaje li doista osobe na svojim fotografijama. Iako se radi o realističnim, gotovo službenim portretima, u njima se na zagonetan način dodiruju interpretacija i zbilja. Crte lica i specifične pojedinosti prepoznatljive su i vjerodostojne, ali prikazana je cjelina na čudesan način nova, kao i netaknuta tišina prizora ispunjena tek otkucanjima srca portretiranog. Odnosi li se ta novost na cijelu osobu ili samo na onu dragocjenu skrovitost zapisanu u oku? Možda je novost u naznaci potisnute i vješto skrivane osobnosti? Koliko se zatečena novost približila istini? – Ljudi se groze biti razotkriveni. Svi smo pomalo pozeri kad znamo da imamo nečiju pozornost, laska nam prigoda gdje smo u glavnoj ulozi i želimo zaustaviti i uokviriti takvo vrijeme. Zato je teško tražiti istinu povrhu ponuđene poze, jer poza već stopljena s onim što joj prethodi postaje dio naše anamneze, nova autentičnost i prihvaćena istina. Ima li smisla kucati na vrata istine, a cijelo vrijeme pokušavati ući kroz prozor?

Svoj početni položaj – portret Maje na pragu mladenačkog dozrijevanja – Vesna duguje predanosti koliko i nadarenosti. U toj Majinoj djetinjoj poslušnosti pred okom fotoaparata nazire se skriveni prkos prvih dana odrastanja. Na fotografiji je lijepo žensko stvorenje koje može imati i dvanaest i dvadeset

godina, ali u potpunoj suprotnosti s mladenačkom androginitetom. Stvoren je prizor ljepote u jednom kadru. – Ta fotografija, prvi put izložena 2016. na međunarodnoj izložbi 36. Zagreb Salon, odredila je poetiku portreta ove izložbe i postavila profesionalne standarde dotjerane do prepoznatljivosti, pa se plašim da upravo ta prepoznatljivost, pretvorena u maniru, ne postane zamka. Dotjerani do savršenstva ovi portreti mogu biti i visoko umjetničko postignuće i oličenje jalovosti. Dosežući cilj savršenstvo se zaustavlja, hladi i postaje neplodno: jedno je nezadovoljstvo kad čovjek ne postigne što želi, drugo ako postigne i više se od toga ne oporavi. To je ona granica na kojoj se pitamo dok na fotografiji u svim detaljima gledamo nesumnjivo poznatu osobu: je li to zbilja osoba koju poznajemo? Jesmo li je ikada uistinu vidjeli, s njom razgovarali? Omoгуćuju li izloženi portreti druge interpretacije i neka posve nova poznanstva, ili je za njih već prekasno jer u svojoj starenosti ostavljaju konačan dojam gotovo grobne keramike?

Možda je ova izložba diskretno posvećenje Maji na putu u zrelost, plahom pogledu u toplom zagrljaju nelagoda prve mladosti, dok stariji opominju pokazujući moguće pravce. Izložene fotografije objedinjuju granične pozicije; izložba je u istom potezu i oda mladosti što još skrovito živi u sjeni svojih ambicija i rekvijem umornima, od vremena nagnječenoj ženstvenosti i muževnosti. – Iako bi se i o metamorfozi moglo govoriti, jer nisu uzaludni umni napori i kreativne nesanice gdje godine licu donesu ponešto drugačiji oblik stapajući ga s vlastitim dosudom. Ako pak lice ne nasluti moći koje su ga vodile ukazujući mu na nevidljivi svijet ideja, onda je sve bila samo civilizacijska kozmetika u kojoj najbolje prolaze kostimirane varalice.

Različite su fizionomije pred nama, u njima zgusnute godine, naslućena iščekivanja i usud, ali u ovim portretima teško je uočiti odbojne detalje, naglašavanje odstupanja ili namjerno isticanje manjkavosti. Prikazano je ono dobro, ne dopadljivo.

Maja, 36. Zagreb Salon, 2016.

Lica su zamišljena i ozbiljna, promatrana kroz kameru analitički pomno, ali uvijek prijateljski, uz suptilnu granicu između nastojanja da se portretom zabilježi i komentira. Tko u ovim portretima gleda nepoznato lice, može pomisliti da je kamera jednostavno zabilježila ono što vidi i oko; onaj tko poznaje osobu s portreta zamjećuje da je portret komentar, ali i dalje ostaje u nedoumici kojim je odstupanjem od poznatog autorica stvorila novu osobu. Sve je nedvojbeno vjerodostojno, neprimjetno doručeno, čisto i bez šumova: lice je jasno u svojoj autentičnosti do oštine posljednje pore, a opet je pred nama lik koji u živom trenutku ne sabire sve osobitosti koje se zatječu na portretu. Kao da su mnogi izrazi istog lica zbijeni u jedan crno-bijeli odraz koji postiže monumentalnost izabirući najdojmljivije.

To je maštovit opis onoga što je nemoguće učiniti, ali teško je drugačije opisati kako su stvoreni ovi foto-portreti. Bit će ipak da se opisani proces zbiva u našem sjećanju koje stvara predodžbu o licu određene osobe. Ali i dalje ostaje pitanje kako ono što je pojedinačno i različito sabrati u jedno.

Odgovor se krije u odnosu autorice i modela. Prisjetimo se ljudi zatečenih u neugodnim ili nepoznatim situacijama, njihovih lica u strahu i nedoumici – zbunjeni i napeti, odmaknuti su od sebe. Dok rade ono što vole i znaju, gdje osjećaju uvažavanje okoline, ti ljudi odišu sasvim drugim životom. – To je okruženje prijatelja i ozračje prisnosti. Ovi su portreti odraz upravo takve dobronamjernosti. Oči drukčije gledaju kad čovjek razgovara s onim tko mu je blizak; usta i obraz drukčije se smiju, čitav lik prestaje biti tek patvorina, palik sama sebe, i bez ustezanja otvara se u svojoj punini – tako prijatelju u razgovoru, tako istomišljeniku u pismu, tako ljubavnicu u šutnji... ili povjerljivu pogledu, pa i kroz objektiv.

Takva su prepuštanja u stvarnim susretima trenutačna, jedva dostupna oku usputnog promatrača. Onaj pak tko na svom licu zamrzne makar sekundu takva izraza, redovito ostaje za-

kinut za vizualni doživljaj tog trenutka. On ga osjeća u sebi, možda ga vidi gdje se zrcali u oku sugovornika, ali pred svojim očima ga nema nikada. Zato je neobično takve trenutke gledati nesmetano, dugo. Upijati ih kao novo iskustvo. Ovi portreti, nežive slike zaustavljene u času nesmotrenosti, kao da u tim izdvojenim, teško uhvatljivim trenutcima postaju življi od svakog dotadašnjeg iskustva – slika vjernija osobi od žive osobe pred nama.

A onaj mozaik pokušaja i dojmova sa snimanja teško je i s kim podijeliti. U umjetničkom djelu on se može naslutiti, ali što se nudi na uvid tek su ostaci, pepeo prvotnog iskustva. Postav izložbe o tome svjedoči. Pred nama je rezultat, ono što je umjetničkim procesom stvoreno. Autorici ostaje privilegij doživljaja i izbora, a njezina nastojanja i misli, sumnje i potvrde, sve što je tražila, gubila ili nalazila, nudi se gledatelju zbijeno u izabranom portretu. Njezino iskustvo toliko je osobno da je slično mašti i snu, jednostavno nedjeljivo. I nema razloga da bude drukčije.

Fotografija jest demokratska: umnažanje ne nanosi štetu već pruža zadovoljstvo u kojem se ništa od izvornog ne gubi. U fotografiji svi jednako mogu uživati i nitko se ne treba opterećivati „originalom“ ili „krivotvorinom“, kao što nema „originala“ ni „kopije“ kod knjige. Ipak, ta se „demokratskost“ odnosi samo na konzumaciju, ne i na stvaralaštvo.

Pred nama stoje izabrane krhotine autoričina iskustva s ljudima. Promatraju nas nepostojeće osobe, izloženo iverje sjećanja kao požutjele fotografije dragih osoba umetnute ispod stakla vitrina. – Svatko bi od nas rado zavirio u tako zatečeno svoje „drugo ja“. Takav privilegirani pogled u sebe izvana uzbuđuje kao sve što priželjkujemo znati, nadopunjuje se sa slikom u zrcalu i privlači kao svaka pozicija koja nam realno nije dana: bar na trenutak napustiti profanu pojavnost, okaditi se svjetlom i zaogrnuti sjenom te sama sebe iznenaditi. Možda ne možemo sami, ali nam umjetnici u tome mogu pomoći.

Otkako su se preselili na bijele zidove javnog prostora, osobe na fotografijama žive posve drugačijim životom. Ove fotografije nisu dokument – nije posrijedi istraga ni forenzika, nisu ni ilustracija – portretirani ne nastupaju s lavovima i klaunovima u cirkusu. Ne, to nisu lica s tjeratica, ne vise u službenim prostorijama... Ona su zaustavljen pogled, portretirani životopisi nekih novih, nama nepoznatih osoba ukradenih vremenu, otrgnuti prolaznosti i našem sjećanju. Umjetnost je stvarnost za sebe, prepoznatljiva i kad je neobjašnjiva.

Izdvojeni i bez ikoga svog, ljudi s fotografija zauvijek su iščupani iz svijeta množine. Idealizirani, nadživjeli su svoje vrijeme. To su osobe bez OIB-a i adresa, bez imena i razloga svoje osame. Kao kipovi kad se ugase muzejska svjetla – obrasci, uzorci, tipovi, upravo modeli. Oni više nisu ljudi s prehladom, ne muče ih glad i nesanica, politička previranja ni rodna ideologija. Njihova je osama samoća duša u purgatoriju. To su ljudi neke druge, crno-bijele svakodnevce. Ne susrećemo ih na ulici, nema ih među prolaznicima i posjetiteljima na izložbama, čak ako nam se i učini da smo ih vidjeli i s njima porazgovarali. Oni su zbiljni unutar izdvojenoga kadra i ni milimetra dalje.

Na ovim portretima modeli nisu onakvi kakvi jesu, nego kakve ih autorica želi oduzeti vremenu. Umjetnost često postoji da bi dosegla ono čega u stvarnosti nema, i onda kad se osjeća nazočnost postojećeg. Bez te nove slike život bi bio okljaštren na razinu nagona, služi i ravnodušnosti, bio bi sveden na razdražljivost gladi i hrkanje sitosti. Riječ je o omjeru oponašanja i stvaranja. Ovi su portreti život uhvaćen u kratkom trenutku, kao kukac u jantaru – stvarnost ugašena zato da bi mogla trajati kao viša zbilja. Sudbina slična sudbini književnih i filmskih likova – živjet će mnogo duže od svojih autora i interpretata, od ljudi zarobljenih u košnici svakodnevce. Poput književnih i likovnih figura, najtrajnije baštine čovječanstva, poput samodostatnih karaktera fikcije i mašte, nerođenih i dugovječnih.

Modeli s Vesninih portreta nisu baš Božja stvorenja – neke osobno poznajem – ali primati svakako nisu. U toj prerafealističkoj jasnoći nema tragova darvinizma. Svi oni umiju živjeti od vlastita svetog bića. Nema prenemaganja ni oholosti, izostala je tuga i usplahirenost. Možda ne vidimo ostatke sadre i mramorne prašine, ali ljudi na snimkama izgledaju kao da na putu za vječnost žele ostati upamćeni baš ovakvi: crno-bijeli, puni sjajno-sive boje slične srebru, nedodirljivi u svojoj osami. Portretirane osobe pamtimo onako i koliko umjetničko djelo na nas ostavlja dojam, koliko je blistav sjaj izgladanog mramora uvjerljiv i koliko je njihova izdvojenost iz svijeta živih opipljiva i pamtljiva. – Mramor, granit i bronca uspješno razdvajaju svijet živih i nedokučivi svijet „zaslužnih“, onih što najozbiljnije računaju na vječnost. Mir kojim nas dočekuju lica s ovih portreta estetika je klasičnih kipova.

U tome je tajna crno-bijele fotografije: podsjeća na neoklasiku i neugasivu težnju prema mramornoj vječnosti pod mirogojskim ili nekim još otmjениjim arkadama. Osobama na Vesninim portretima dopuštena je dokolica, one ne koketiraju ni pozom ni pogledom. Ali duboko iza njih ipak se osjeća izvjesno kretanje, u naznaci i odmjereno. Pozornog promatrača privlači upravo taj svijet s onu stranu vidljivog. Ljepoti je žrtvovana istinitost. Kao u prijevodima. – Vječnost prepuštena monokromiji.

Sklonost klasiци imponira. Ona podsjeća na trajanje i povijesnu uspomenu, njezini su materijali postojani a forme čiste, i malo tko od smrtnika može tome odoljeti. Iako se najmanje čitaju, klasični se naslovi obilno citiraju, u arhitekturi prizvuk je sličan: klasik – kako to mramorno odjekuje! Klasika podsjeća na časno trajanje, na zajamčeno mjesto u povijesti, i to je neodoljiv mamac svima koji žele ostaviti traga i predati se sudu povijesti. Autorica se svjesno priklanja crno-bijeloj izvedbi gradeći sliku jednostavnim elementima. Cilj je ogoliti parametre na početne pozicije: ostaviti po strani *bokeh* i zamu-

ćene sunčane pozadine, saturaciju, filtere i ostati pri onome što je prvotno i neizostavno, zbog čega slika nastaje: objekt, figura – lice. Polazeći od čovjeka doći do dojma o njemu, ne obrnuto, ne lažno, ne šareno i vitičasto. Tko se pred kamerom razotkriva zaslužuje da mu se priđe golih ruku. Izglednije je da će se tako naći ono što se traži. – Samo čovjek, njegova pojavnost i nutrina; samo oko usmjereno na čovjeka. Dovoljno. Svjetlo iz tame, mekano ili u jakom kontrastu – dostatno za nečujni dodir autora i modela.

Crno-bijela fotografija priziva neki bolji i otmjeniji život; omogućuje iskupljujući dodir s vremenom, gotovo novu prošlost: izlaz iz šarenog sivila „modernog života“. – Možda smo svi zavedeni, ali ako i jesmo, onda smo zavedeni suptilno i profinjeno. I promatrači i portretirani. Vremešni ljudi prigušeni su do smiraja, zabilježeni trenutak ili dva nakon što su odigrali ulogu koju su dotada nebrojeno puta ponovili, smijući se ili nudeći iskrenost pod maskom uljudnosti. Mladi na fotografijama gotovo su djeca koja su u trenutku znatiželje poželjela zrelost. – Oni prvi za života su dočekali posmrtnu masku, drugi su diskretno pokucali na vrata javnosti. Jedni su dočekani izvan poze, drugi prije nje.

No ovdje nije riječ samo o vrebanju, o fotografiji koja je naprosto *snapshot*, usputni amaterski snimak pod parolom „više sreće no pameti“, ovdje se promišlja rezultat u smislu željenog smjera, što podrazumijeva pripravu i valjani motiv autora. Dobra studijska fotografija nije slučajnost ni puka radoznalost ili dosjetka, nije bojažljivo oponašanje prirode. Autorica ima ideju što i kako želi zabilježiti. Od prvog trenutka ona vodi model ususret svojoj ideji i na to putovanje kreće skupa s njim. Prihvaća njegovu samouvjerenost ili oklijevanje, potragu za „pravim licem“, i oprašta prenemaganje i početni stid. – Ako autor želi slijediti svoju zamisao, on mora biti predator koliko i pedagog u izvornom smislu riječi. U toj atmosferi, gdje se s jedne strane zahtijeva i traži, a s druge odbija i mi-

golji, portretirani u izvjesnoj mjeri pristaje biti vođen. Možda zbog prijateljskog ozračja, obzira, zbog urednog „odrađivanja posla“, stida ili nečega sasvim drugog, ali pristaje. To je početak njegova povratka u zaborav.

Toliko je toga zapisano na licu, još je više skriveno običnom pogledu. A upravo je o tome riječ, o zatajenom i prikrivenom. Fotograf i njegov model neprestano se nadmeću i nadmudruju; portretiranje nije strast što počiva na nesebičnosti i uzajamnom povjerenju. Autor vreba trenutak opuštanja i nepažnje, a osoba pred objektivom nevoljko se otkriva. Hinjenom nehajnošću gleda u objektiv ili šalje svoj, za tu prigodu izmišljeni lik, stotine lažnih likova, i promovira sebe kao velikog improvizatora i glumca. Portretirani čini sve da se zaključa i sakrije svoju narav – nitko gole duše ne voli hodati svijetom. Zapravo se stidi sebe, svoje ranjive nagosti pred znatiželjom fotografa i pronicljive sprave; neprestano izmiče, preremaže se i vara. A fotograf traži istinu, ili bar priznanje i skida svlak s osobe koja stoji pred njim. Želi vidjeti i snimiti ono što je duboko potisnuto, želi postati gospodar i užasa ako treba, samo da otkrije ono što se taji – intaktno lice budnog spavača, gotovo čovjeka fotografiranog u snu, u zagrljaju odsutnosti, kad se lice odmara i spava, kad opušta svoje meso i odriče se obrazine opreznog i budnog stvora.

Prava fotografija zbiva se u trenutku kada se model više ne osjeća usmjeravan i vođen, i postajući autorov ostaje svoj. – Takve trenutke bilježe ovi portreti: oni su čin zacrtanog i nepredvidivog, osmišljenog i zatečenog. I ta se igra nastavlja i kad se svjetla ugase, samo se ponekad nadopunjuje novom iskrom iskrenosti, i onda opet ispočetka uhodanim nepovjerenjem i uljuđenim nadmudrivanjem.

Među izloženim portretima jedino je Tadijanović u prolazu i sa svojih stotinjak godina izmiče nizu fotografiranih seniora. To je portret veselog prolaznika Tadije. Vremeniti pjesnik ima

pravo na tu poziciju: s nestvarnim brojem godina iza sebe s podsmijehom se osvrće na svijet. – Njegov pogled sa strane javlja se kao relativizacija i mladosti i starosti, i autorske pozicije i promatrača, pa i samog života. Mahnuvši onima što ostaju otpahuljio je stari pjesnik na drugu obalu Stiksa.

Portret Tonka Maroevića, metafora renesansnog čovjeka, postaje lik isklesan od mraka, san jedne sjene. Svjetlost kojom se Maras napaja ujedno isijava njegovu stvaralačku snagu. Gabi pamti samo sretne dane. Šparemblek ima teškog sugovornika, ali mu je svejedno. Proročkog lika i nadmoćnog duha još im na vaganju ima što reći! Luka Vukušić postao je netko drugi, kao da je završio dvoboj s Rischelieuovim vođom straže i samouvjerena lica gleda u budućnost krećući s pobjedama. Vlasta prolazi samodopadno, bez potištenosti, s istim smiješkom lupeške čestitosti s kojim je cijeli život putovala. Nitko od portretiranih ne likuje niti se tješi mrvicama s tuđega stola. Tijelo Renea Medveška ne izdaje njegovo lice, kao što mu ni lice ne izdaje tijelo – portretiran je u skladnom omjeru koji bez smetnji zrcali duh. Neki su urasli u povijesne likove – Anamarija kao Penelopa vjerna Odiseju. Samo se zbog nje kralj Itake vratio svome domu. Sada znamo i zašto.

Promatrajući Vesnine fotografije pomišljam na grijeh umišljenosti „malog čovjeka“, na more ljudi s fotografskim aparatima, pa uzvikujem: Kopno, kopno! Spašeni smo! – Vesna fotografira za civiliziranu manjinu i pri tome nije izvrgla ruglu zanos amatera, ali je pokazala u čemu je razlika otkako je fotoaparat izmišljen. Danas je fotografija postala prava konjunktura za dangube i nadriumjetnike, a otkako je u mobitel ugrađen solidan digitalni fotoaparat, pojačani apetit ambicioznih i netalesiranih posve je izgubio mjeru i milijunima se pričiniilo da i oni smiju i mogu. I mogu, ali ništa drugo doli svoju samodopadnost gurati pod nos čovječanstvu. – Počesto amaterizam i nije drugo negoli nedostatak ukusa.

Vesna Zednik ima ukusa, svjesna je svojih mogućnosti, kao i nedostataka, i to je solidan početak bilo kakva iskoraka prema osobnom činu i umjetničkom djelu. Ukus je lako prepoznatljiv i teško ponovljiv, bez okusa i mirisa, jednako neopisiv koliko i nazočan, kao ženstvenost ili muževnost, jednostavno neobjašnjiv, a u umjetnosti nezamjenjiv. I tu nema ljutnje, ali nema ni pomoći. – Zaljubljenost i neukus teško je sakriti. – Ukus je osjetljivost na lijepo i ta je osjetljivost stalan izvor nelagoda i nesporazuma. Tko s ukusom prihvaća svijet spada u malobrojne, a njih svjetina i zavidnici pečate znakom nepoželjnog. Na ovim portretima ukus nije samo sklad dijelova, igra očiju i živa svjetlost na licima... Sve je to premalo da bi nastalo dojmljivo djelo. Ukus je savjest duše i ne može se nadoknaditi tehničkom savršenošću, nikako cifranjem. On se prima s majčinim mlijekom i njeguje, a doraduje kad pomislimo da je već prekasno. Misao o lijepome potječe iz duha i nužno završava na djelima. Bez djela sve ostaje samo jalova općaranost iluzijama i bijedni intelektualizam.

U priklanjanju lijepom na portretima posebno su dojmljivi vratovi tek propupale mladosti, plemenite i oku ugodne krivulje ljudske anatomije. – Za studentske vježbe akta Saint Martin's College of Art u Londonu angažirao je stare i ocvale žene, uglavnom alkoholičarke izmikane naporom i promašenim životom. Mršave i koščate više su nalikovale karikaturi ljudskog tijela negoli prirodno atrofiranoj starosti. Upale duplje i rijetka kosa, staračke pjege, višak kože i rasplesano meso oko kostiju... tužno. Ali sjećam se jedne starice u koje je dug i dobro očuvan vrat još prkosio ugrizima opsežne anamneze. Još su tjelesna otrcanost i ljupkost ostvarivale suživot. Linija vrata blago se spuštala prema ramenima do hvatišta klavikule i zorno govorila o negdašnjoj ljepoti. Preostala svježina vrata prkosila je zubalu poroka i još se sjećala dana tjelesne skladnosti, užitaka i dostojanstva, suvereno je nosila poruku životne snage i zaostale ljepote. Vrat je samo bilo, kroz njega pulsira i

teče život, u njemu se očituju prvi i posljednji znakovi života. U tradicionalnoj Kini vrat je najerotičniji dio ženskog tijela; pomno skriven od muških pogleda pažljivo čuva žensku intimu i putenost.

Majin vrat prikriva odjeća, još je suviše mlad i ranjiv za strast i ugrize života. Tko uspavanoj Ani dodirne vrat obljubio je maštu neslućenim iskustvom. I zamišljena Anamarija otkriva skladnu liniju vrata koja se stapa s ramenima. Na čvrstom postolju vrata zatečena Maruška čeka odgovore na nikad postavljena pitanja... oklijeva... još se sokovi nisu probili do srca. U takvim su stamenim jedrinama bile utemeljene naše otočke pranone: u isti mah čedne supruge i prkosne gazdarice.

Intaktna ljepota čiste mladosti je zbunjujuća, tim više jer među portretiranima nema tragova narcizma. Nema ni mjesečara teških ruku i nogu među seniorima, izostali su strmoglavi padovi otvorenih očiju...

Nešto drugo, ne crno-bijela tehnika, odvaja izložene portrete od uobičajenog i banalnog. – Na njima nema pijetizma, osobine toliko česte među Slavenima svih naraštaja. Nevjerojatno da patetika i težak uzdah nezadovoljstva nisu pronašli put do lica i ukrasili ih svojom tugomorom, grimasom toliko uobičajenom na ovim prostorima.

Ne bih želio nagađati o Vesninim uzorima; svoje uzore najčešće krijemo jer ih potajice potkradamo, ali mi pada na pamet Edward Weston, nezaobilazan majstor mrtve prirode, ali i maestralnih službenih portreta državnika i umjetnika. On se trsio naći skriveni poredak, objединiti sliku i fotografiju u umjetničko djelo. I u tome je uspijevaao. Ono što su u renesansi i baroku radili dvorski slikari to danas rade odabrani fotografi. Približan je rezultat i honorar. Fascinacija karakterom i karizmom nije nikada prestala golicati portretiste, imali oni u rukama kist ili fotoaparat. Portret je povrh svih umjetničkih

izazova. Ništa ne govori tako snažno kao lice izvedeno na čistinu gubilišta. Lice je osoba i narav; tijelo najčešće njegov izdajnički sluga. Ali kakvo lice nudimo i kako nas drugi vide kad nas jedna naprava poput fotoaparata, što odsijeca i pakira vrijeme, ovako uspješno razotkriva? Portretiranje je skidanje pomno pripremljenih i dobro uraslih maski. Riječ je o onome iznutra otisnutom na licu. Zato majstor portreta ne treba ni kostime ni manekene da bi stvorio dojmljiv portret. Ili Westonovim riječima: „Ne tražim neobične predmete ni teme, nego ono što je opće mjesto činim neobičnim“.

Postoji li uopće umjetnička fotografija, ili je neprestano brkamo s vrhunskim umijećem, s obrtničkom umjetnošću, nije nimalo nova dvojba. Možda smo kod fotografije samo fascinirani tehnološkim dosegom daleko savršenijim od vlastita oka? Pitanje što je umjetnost i do kojeg je stupnja umjetnost ovisna o umijeću prati nas još od umnika Staroga svijeta. Za Grke je umjetnost obavljanje stvari po pravilima, nema slobodnog stvaralaštva. No, nakon stoljeća mudrovanja i prakse, čini se da je umjetnost ipak umijeće nadarenih, nebeski pogled na čovječanstvo kojemu i sam umjetnik pripada. Umijeće je u modernim vremenima silno obezvrijeđeno i proglašeno viškom, jer podsjeća na rad i predanost; intelektualisti i prevaranti stide se umijeća, podsjeća ih na vlastitu ograničenost i samoupravno školovanje. A kad je o nadarenosti riječ, ljudi spuštaju glavu ili je dižu visoko i nosom paraju nebo.

Ali zašto umijeće i umjetnost odvajati kad su jedno bili stoljećima, sve dok ih umišljenost arbitra nije zavadila kako bi sebi stvorila poziciju vrhunskog znalca i presuditelja. – U korijenu umjetnosti i umijeća nalazi se nešto više no što su zemaljski plodovi. To „nešto“ dostupno je samo umjetnicima, nikada arbitrima umjetnosti. Umjetnost nije izum ni prigušena fantazija. I da ne odemo daleko od starih Grka: treba bezuvjetno štovati ljepotu tražeći je u istini iznad pojedinačne pojave.

– Tako umjetnik prilazi portretu: pojedinac kao temelj koji izrasta u sjevremenski prizor.

Moglo bi se o ovim portretima progovoriti uobičajenim, prepoznatljivo izlizanim nadrijezikom arbitra umjetnosti, pa potom sve začiniti citiranjem nesumnjivih autoriteta te u maniri doajena za predgovaranje, pogovaranje i intelektualno prenemaganje izvući zaključak kako je Vesna Zednik ovakva ili onakva autorska figura, slična nekome ili nikome, a njezini portreti ispred vremena, u vremenu, mimo njega, i tome slične neumjerenosti. Ili bi se blaziranim tonom mogla izreći analitička suzdržanost eksperata, uglednih esteta i posijati sjeme sumnje. Da, moglo bi se tu meandrirati, strukturirati, amalgamirati... nepotrebno izmišljati misaone labirinte iz kojih nitko ne može pronaći izlaz, razmetati se pročitanim naslovima i nizati reciklirane tirade, potkradati čitateljevo strpljenje i pritom mu se rugati. Ali bolje ne. Umjetnost bježi kad se ponad nje razapinju vitičaste atribucije, kad se i u najboljoj nankani obljepuje etiketama. Publika se naslušala takvih umovanja nikad ne shvativši o čemu to estetički dokoliciari zapravo

pišu i kome se obraćaju. Ta isprazna rječitost na samoj granici suvislosti i dobrog ukusa pretvorila je umjetnike u poligon za gađanje slijepim metcima, a publiku u magarce.

Dakle zaboravite sve što ste čuli o fotografijama, modelima, autorima... i pokušajte vidjeti vjerujući vlastitim očima, ukusu i razboritosti, pa krenite od početka – od sebe. Tko se uistinu želi vidjeti neka zamisli sebe na ovakvu portretu; sebe s onu stranu zrcala, oslobođenog poze, zatečenog i nepripremljenog, otvorenog, istinitog, već možda i samom sebi dalekog, i neka se u trenucima nedoumice i napada iskrenosti bar jednom zapita: tko sam ja zaista? Tek anonimni svjedok prolaznosti ili ipak djelić zaustavljene duše, pojedinac uzdignut iz naplavine običnosti?

Tko želi razumjeti što je portret, pa onda i tko je on sâm, trebao bi se bar jednom prepustiti fotografskom poligrafiranju pred objektivom nadarenog fotografa, odreći se sebeljublja kao prve i posljednje strasti te se bez uzmarka i namještena lica prepustiti očima drugog. I nema uzmarka osim u tamno platno pozadine s kojom ćemo se prije ili kasnije stopiti.

PERSONAE GRATAE

DRAGUTIN TADIJANOVIĆ

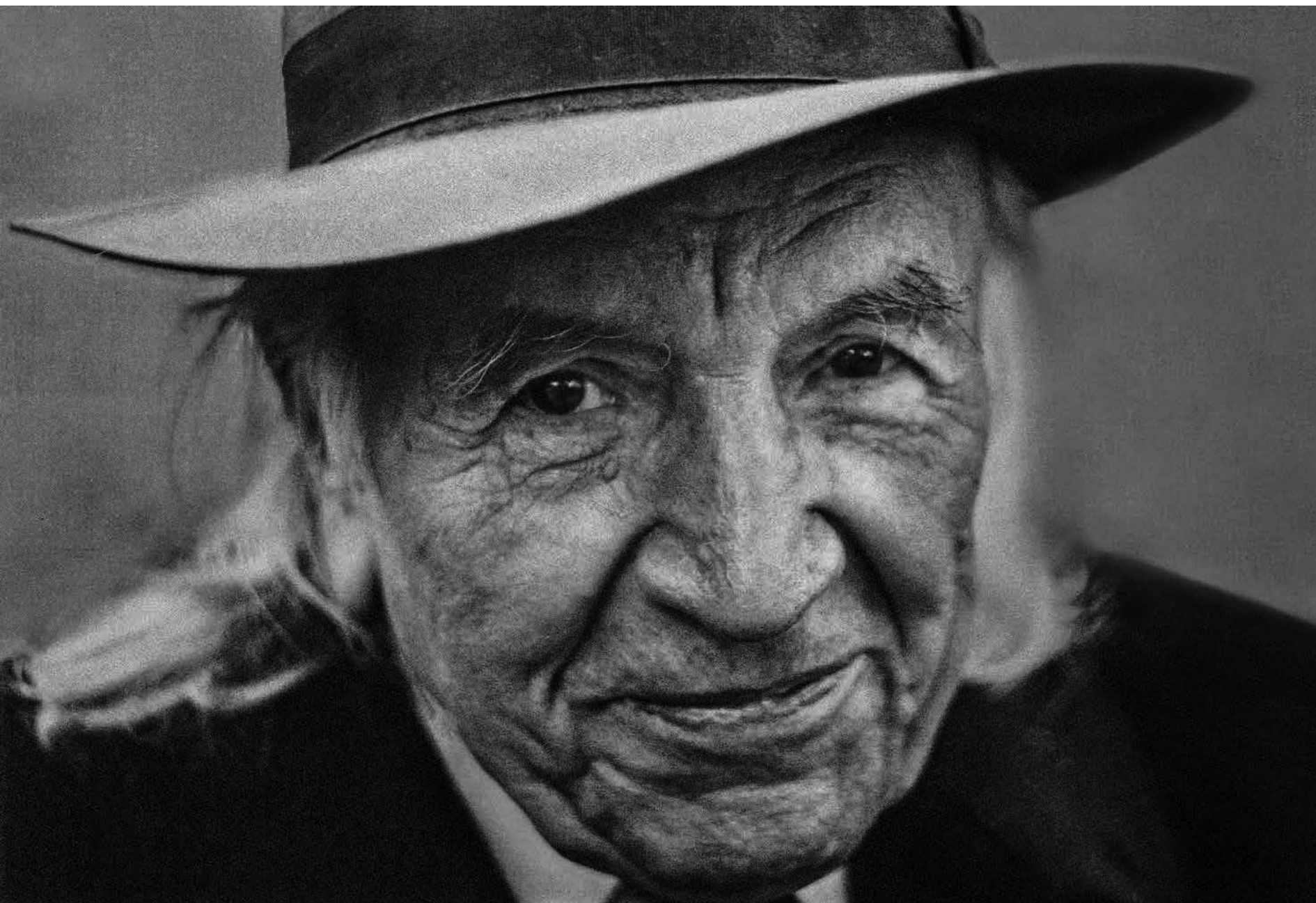
književnik i urednik

Veliki hrvatski pjesnik rođen 1905. u Rastušju kod Slavonskoga Broda. Završio je studij književnosti u Zagrebu. Radio je kao korektor, nastavnik na Akademiji likovnih umjetnosti, urednik u nakladničkim kućama te kao direktor Akademijina Instituta za književnost. Kao urednik, suurednik i voditelj niza književnih projekata u raznim nakladničkim kućama, Društvu hrvatskih književnika, Matici hrvatskoj i HAZU-u, priredio je brojna kritička izdanja klasika hrvatske književnosti (Ujević, Matoš, Vidrić, Kranjčević, Kamov, Pre-radović, I. G. Kovačić, Šimunović, Kozarac, Mažuranić, Draženović i dr.), afirmirajući pritom najviše filološko-kritičke, književno-povijesne i kulturno-povijesne kriterije. Bavio se i prevodjenjem.

Petstotinjak pjesama objavio je u dvadesetak zbirki, iznimno popularnih među čitateljima i cijenjenih među strukom (*Lirika, Sunce nad oranicama, Pepeo srca, Dani djetinjstva, Tuga zemlje, Blagdan žetve, Srebrne svirale, Prsten, Vezan za zemlju* i druge). Tematski raznovrsne, dojmpljiva nostalgичna ugođaja, jednostavna, a dotjerana izraza, pjesme mu isprva odišu motivima djetinjstva, rodnoга kraja i prirode, glazbe i poezije prisutne u svagdašnjici, a potom se refleksivnim tonovima usmjeravaju prema egzistencijalističkim sadržajima.

Cjelokupni autorski rad Dragutina Tadijanovića obuhvaćen je petosveščanim *Djelima* što ih je u dva izdanja objavila Matica hrvatska (1995; 2002).

Akademik Dragutin Tadijanović preminuo je u Zagrebu 2007. godine.

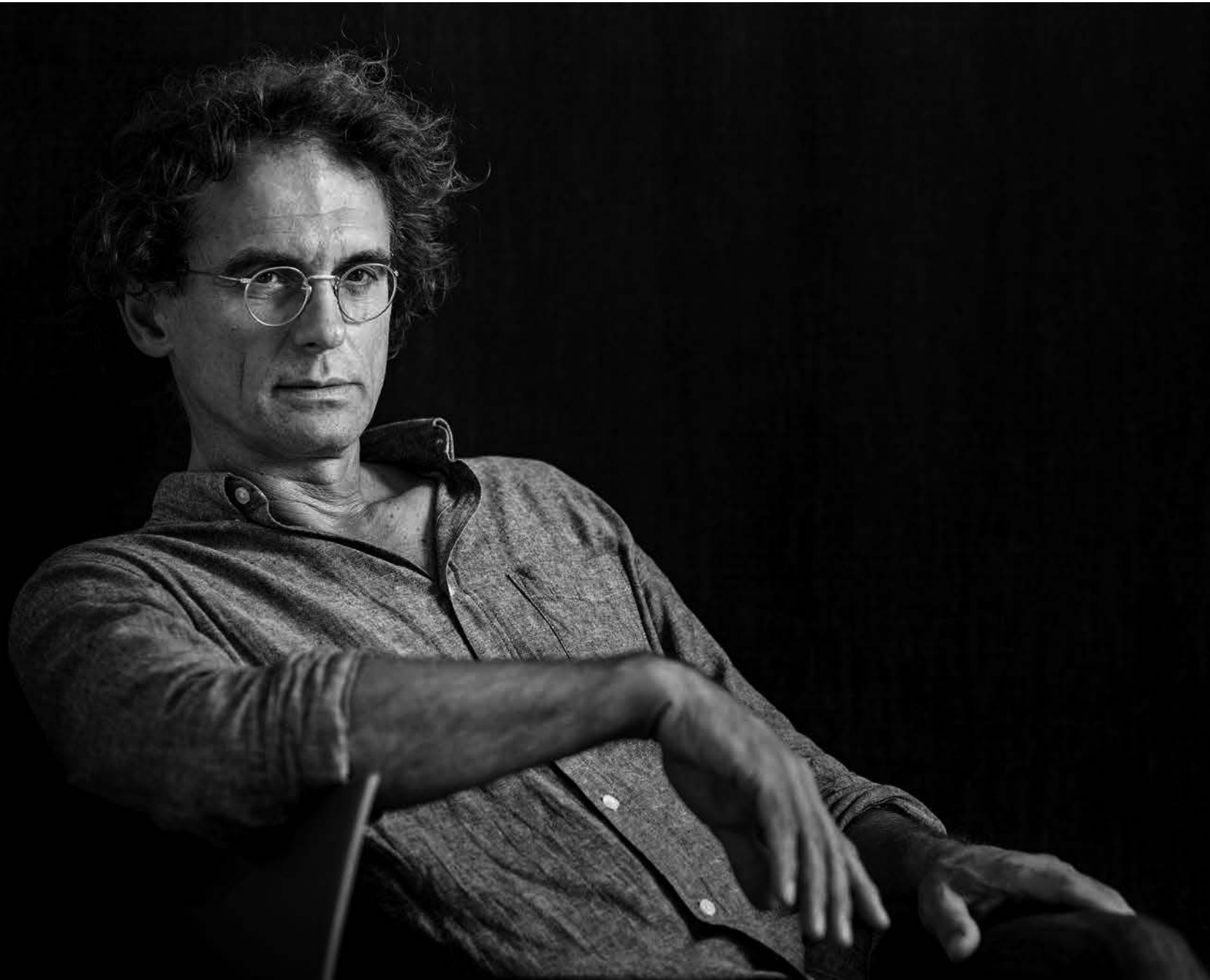
RENE MEDVEŠEK

glumac i redatelj
profesor na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu

Rene Medvešek rođen je 1963. u Velikoj Gorici. Diplomirao je glumu na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu.

Od 1989. do 2016. kao član ansambla Zagrebačkog kazališta mladih ostvaruje prve značajne uloge. Tijekom ratne 1991. suosniva autorsku skupinu MIG OKA, veselo društvo ograničene odgovornosti, gdje nekoliko godina kasnije ostvaruje i prve redateljske radove (*Zimska bajka*, *Mrvek i crvek*). Od 1996. slijede autorski i redateljski radovi u Zagrebačkom kazalištu mladih (*Hamper*, *Č.P.G.A.*, *Brat magarac*, *Naš grad*, *Vrata do*, *Najbolja juha! Najbolja juha!*, *Čovjek koji je spasio Europu*, *Kristofor Kolumbo*) i drugim hrvatskim i inozemnim kazalištima (*Nadpostolar Martin*, *Glasi iz planina*, *Glasmenagerie*, *Kontrabas*, *Kao na nebu*, *Tko pjeva zlo ne misli...*).

Predaje glumu na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Od nagrada i priznanja dobivenih za svoj rad najdraže mu je „Posebno priznanje za dizajn javnog raspoloženja i pružanje nade u prevlast duha nad okolnostima“ koje je 1992. skupina MIG OKA dobila na 27. Zagrebačkom salonu mladih. Sretno oženjen sa suprugom Milenom s kojom ima četvero, sada već velike, djece.

ANAMARIJA MARKOVIĆ

balerina

Rođena 1999. u Zagrebu gdje je uz redovito školovanje završila osnovnu i srednju školu za klasični balet u Zagrebu (Ilirski trg 9).

Godine 2014. na Međunarodnom baletnom natjecanju Mia Čorak Slavenska primila je nagradu Carlotta Grisi za talentiranoga mladog plesača. Sljedeće godine uz stipendiju boravi na ljetnom baletnom seminaru u Budimpešti. Osvojivši zlatnu medalju na Međunarodnom baletnom natjecanju Mia Čorak Slavenska 2016. dobiva jednogodišnju stipendiju na prestižnoj ruskoj Baletnoj akademiji Vaganova u Sankt Peterburgu, kolijevci najboljih ruskih balerina.

U sezoni 2016/2017. u zagrebačkom HNK pleše Klaru u *Orašaru* (koreografija Dereak Dean), Pas de Trois, Pas de Quatre, šest crnih labudova u *Labuđem jezeru* (koreografija Vladimir Malakhov) te Ples sa šalovima, Sjene u baletu *Bajadera* (koreografija Vasily Medvedev).

Za vrijeme školovanja u Akademiji Vaganova plesala je u baletima *Orašar* (valcer cvijeća), *Vila Lutaka* (valcer), *Suita u bijelom* (*corps de ballet*), *Najada i Ribar* (šest djevojaka). S istom Akademijom gostovala je u Švicarskoj (Lausanne i Zurich) te Moskvi.

U rujnu 2018. maturirala je na Gornjogradske gimnaziji u Zagrebu i potpisala ugovor za solista velikih i srednjih uloga u baletu HNK u Zagrebu.

MATE MARAS

prevoditelj i književnik

Rođen 1939. u Studencima kod Imotskoga. U Zagrebu je završio Petu gimnaziju i diplomirao matematiku i fiziku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Na zagrebačkoj Kazališnoj akademiji studirao je glumu. Radio je kao srednjoškolski profesor, urednik u Grafičkom zavodu Hrvatske, tajnik Matice hrvatske i glavni urednik Trećega programa Hrvatskog radija. Bio je predsjednik Društva hrvatskih književnih prevodilaca te potpredsjednik Matice hrvatske. Sedam godina proveo je kao kulturni ataše u Parizu i Washingtonu.

Prevodi s engleskog, francuskog, rumunjskog, talijanskog i makedonskog jezika. Među brojnim Marasovim prevodilačkim ostvarenjima posebice su zapaženi prijevodi djela Waltera Scotta, Johna Milтона, Virginie Woolf, Roberta Browninga, Thomasa Wolfea, Roberta Frost, Vladimira Nabokova, François Rabelaisa, Marcela Prousta, Alberta Camusa, Marie de France, Luana Starove, Mihaela Eminescua, Giuseppea Gioachina Bellija, Guida Calvacanti, Dantea, Petrarce, Boccaccia, Machiavellija, Giordana Bruna, Alberta Fortisa, Michelangela Buonarrotija, nacionalnih epova *Beowulf*, *Pjesma o Rolandu* i *Pjesmu o Cidu*, te prijevod sabranih djela Williama Shakespearea.

Sastavio je *Rimarij – srokovni rječnik hrvatskoga jezika* (1995), i objavio zbirku pjesama *Kasna berba* (2005) te roman *Pisma od smrti* (2013).

Za prijevod *Gospođe Dalloway* V. Woolf primio je nagradu Društva hrvatskih književnih prevodilaca, za prijevod Rabelaisova djela *Gargantua i Pantagruel* Veliku nagradu Francuske akademije (2002), a za Shakespeareova *Sabrana djela* državnu nagradu „Iso Velikanović“, Nagradu Matice hrvatske „Mihovil Kombol“, Nagradu Sajma knjige u Puli i Nagradu Grada Zagreba. Dobitnik je i Nagrade „Petar Brečić“ za doprinos kazališnoj umjetnosti, Nagrade Društva hrvatskih književnih prevodilaca „Josip Tabak“ za životno djelo te Nagrade Grada Ravenne „Lauro Dantesco“.

MARUŠKA ARAS

glumica

Rođena 1996. u Zadru. Studentica je glume na zagrebačkoj Akademiji dramske umjetnosti. Kazališne radionice Teatro Verdi (Ana Paška), Dragon Teatar (Maja Šimić), Igrajmo se (Žana Bumber) koje je pohađala u vrijeme gimnazijskog obrazovanja u Zadru, usmjerile su njezin interes prema polju uličnog i fizičkog teatra, improvizacije i žive scene, pa je i u Zagrebu nastavila njegovati znanja i iskustva u tom smjeru: Biomehanika, (Leonid Buldakov), Human walk (Aleksandar Acev), Meisner tehnika (Dunja Tot, Michael Chekhov, Suzana Nikolić i dr.).

Za vrijeme studija sudjeluje u studentskim i profesionalnim projektima vezanima za kazalište i film: *Refleksija* (autorski projekt E. Tomičić, S. Sodar, N. Medak, Teatar &TD i AUT konferencija, 2016); *Nekoliko glasova nestalih u zraku* (autorsko-izvođački tim V. Živković, T. Dožić, N. Bajsić, E. Tomičić, M. Aras, Multimedijalna koliba i ALU Zagreb, 2016); Andrej E. Skubic: *Hura, Nosferatu!* (režija Dubravka Crnojević-Carić, Udruga Dravet sindrom, 2016); *Pirne drame* (režija Hrvoje Korbar, Marina Pejnović, Lea Anastazija Fleger, Dubrovačke ljetne igre i ADU, 2018.); *Stampedo* (režija Luka Galešić, kratki film 2015); *Ubila sam cimericu* (režija Nikica Zdunić, TV drama, ADU, 2015); *Glorija* (režija Luka Galešić, kratki film, ADU 2016); *Sjeverozapadni vjetar – između legende i stvarnosti*, epizoda *Vragovi i zakopano blago* (režija Zdenko Bašić, HRT 2017).

DAVOR VELNIĆ

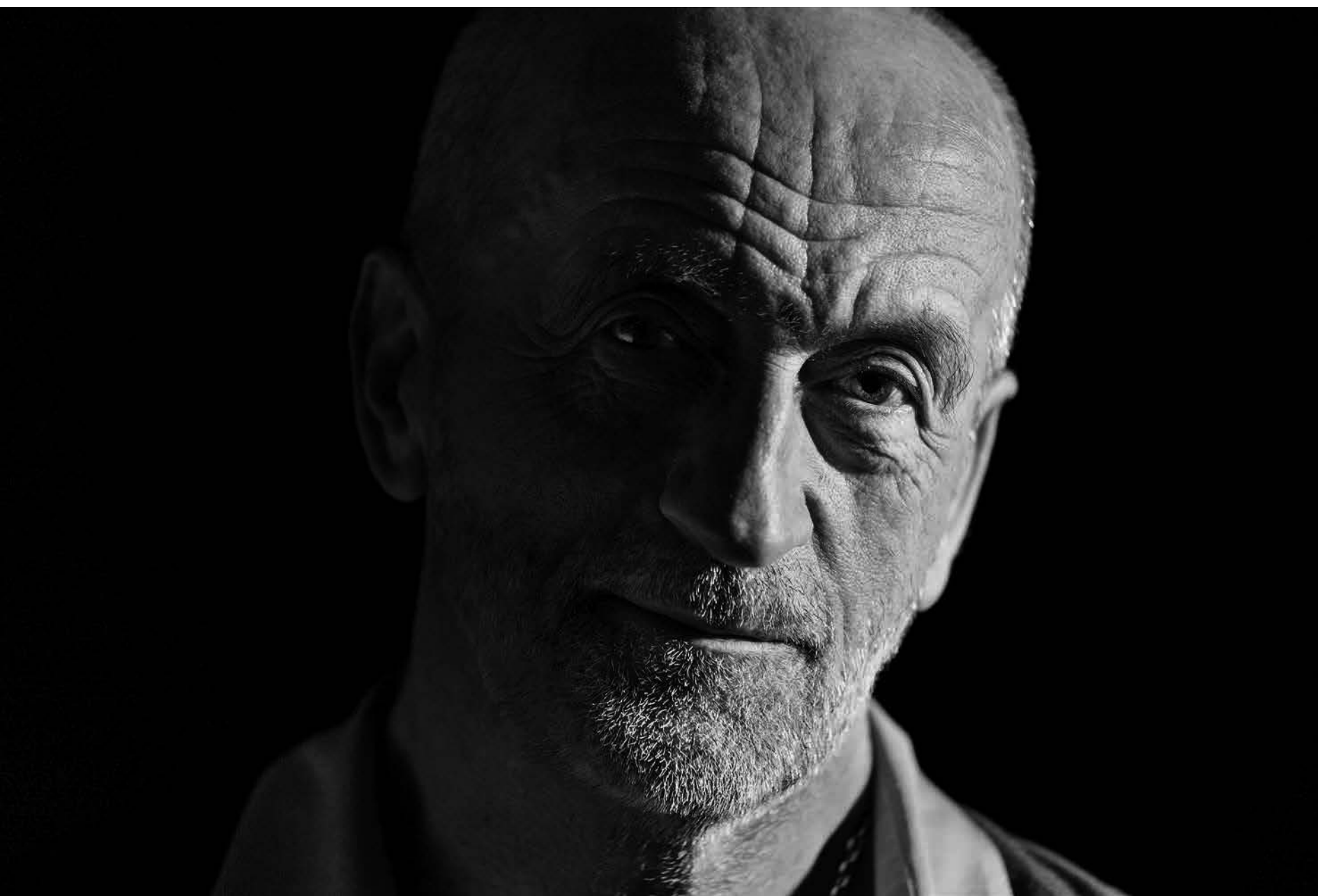
književnik i urednik

Rođen 1953. u Rijeci. Nakon završene gimnazije u Krku i diplome na Zagrebačkom sveučilištu teško se mirio s ovdašnjim podnebljem i njegovom ponudom. Putovao je po Europi i Aziji, boravio u Londonu, Milanu, živio i radio na Dalekom istoku, u Kini i Hong Kongu, a sve kako bi na licu mjesta vidio i opipao što svijet doista nudi. Nepokorena narav i nemir putnika zagledanog u prizore ljudske slabosti odmaknuli su ga od književne pomodnosti te stavili u poziciju nesvakidašnjeg pripovjedača, romanopisca, esejista i osporavatelja „provjerenih“ istina i predrasuda.

Svoje rukopise odlučuje objaviti tek povratkom iz Kine (1992). Prve prozne radove, eseje i osvrte objavljuje u književnoj periodici (*Rival*, *Vijenac*, *Republika*, *Književna Rijeka*, *Novi Kamov*, *Nova prisutnost...*). U književnim prikazima bavi se Vladanom Desnicom, Slobodanom Novakom, Miroslavom Krležom, Grgom Gamulinom, Brankom Fučićem, Henryem Louisom Menckenom, Noamom Chomskyim, Yukiom Mishimom, Renéom Guénonom, Franjom Asiškim, te ateizmom i jednoumljima 20. stoljeća.

U književnosti se javio zbirkom pripovijedaka *Otoci i sjećanja* (1998). Potom je objavio roman *Sveti prah* (2000), polemičku knjigu *Čitajući Krležu* (2001), raspravu o podrijetlu glagoljice *U iskonu glagoljice* (2002), zbirku pripovijedaka *Šest od šest* (2004), roman *Pola suze* (2007), knjigu eseja *Nije namjerno* (2008), putopisne oglede po Dalekom istoku *Kineski šapat* (2013), knjigu eseja *Krajolici zla* (2013) te biografski esej o književniku Grgi Gamulinu *Dno je uvijek dublje* (2016).

Od 2003. do 2009. bio je glavni urednik *Književne Rijeke*. Za Maticu hrvatsku priredio je *Sabrana djela* Slobodana Novaka u osam svezaka (2009–2011).

FRANJO HUSINEC

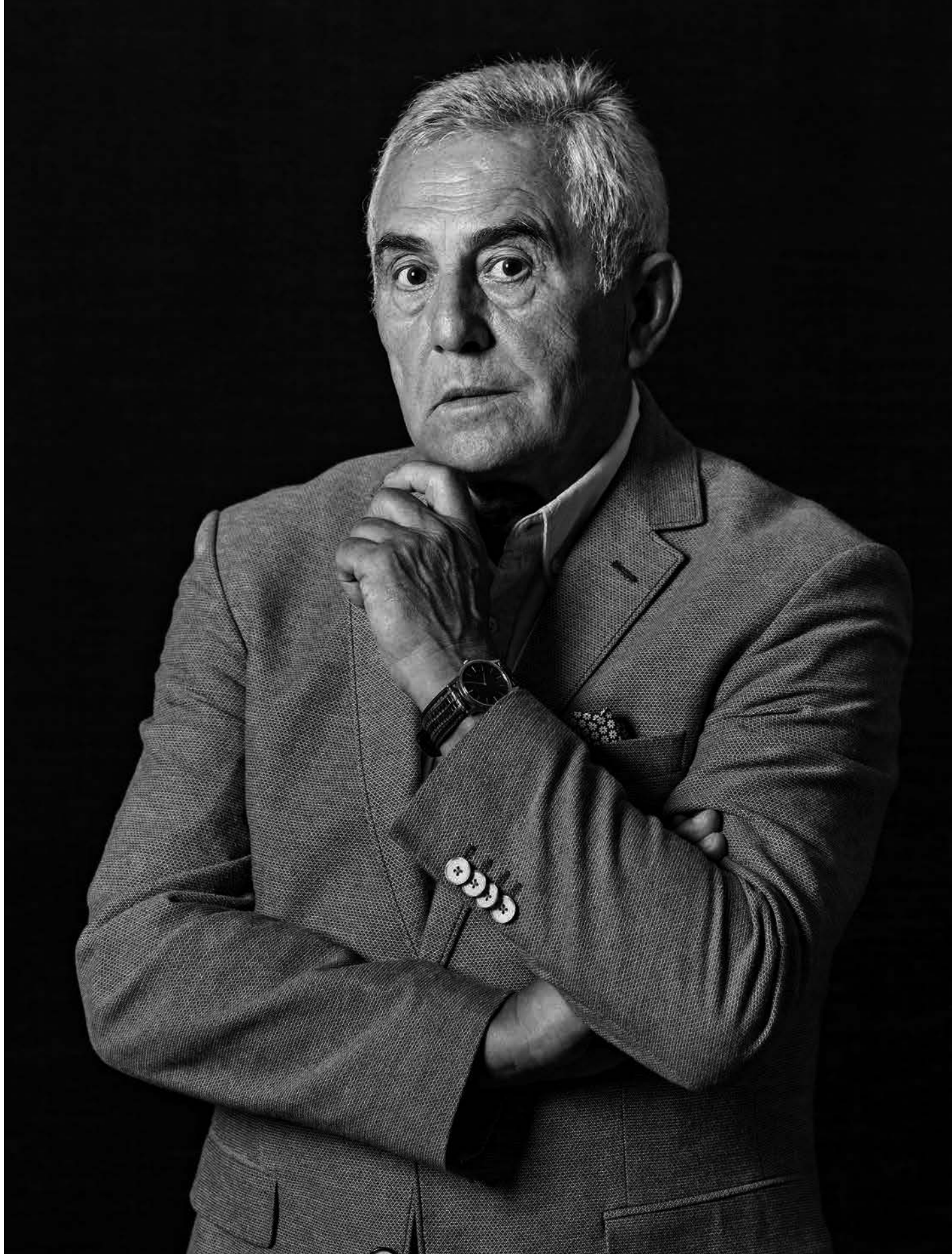
kirurg, kulturni povjesničar i publicist

Rođen 1942. u Križevcima. Završio je studij medicine u Zagrebu, specijalizirao opću kirurgiju i magistrirao medicinske znanosti. Usavršavao se u Beču. Od 1973. do 2011. radi na Kirurškom odjelu bolnice u Koprivnici.

Sudjelovao je na inozemnim kongresima (Köln, Graz, London i Kairo) i objavio sedamdesetak znanstvenih radova. Bio je predsjednik Podružnice Hrvatskoga liječničkog zbora u Koprivnici i glavni urednik glasila toga društva – *Liječničkih novina*. Predsjednik je Gradskog društva Hrvatskoga crvenog križa u Križevcima i član Glavnog odbora u Zagrebu.

Urednik pet i autor triju knjige. Za knjigu *Dr. Fran Gundrum Oriovčanin – gradski fizik u Križevcima* primio je nagradu Matice hrvatske *Ivan Kukuljević-Sakcinski*. Knjiga je predstavljena u Sofiji, Ženevi, Aleksandriji i Kairu, a Bugarska akademija nauka objavila je knjigu u bugarskom prijevodu.

Primio je priznanja Aleksandrijske knjižnice i Bugarske akademije nauka, odličje Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske, nagradu Koprivničko-križevačke županije za životno djelo te brojna strukovna priznanja. Član je Matice hrvatske, počasni građanin Križevaca te počasni član Hrvatskoga liječničkog zbora i Hrvatskoga Crvenog križa.

LADISLAV PALINKAŠ

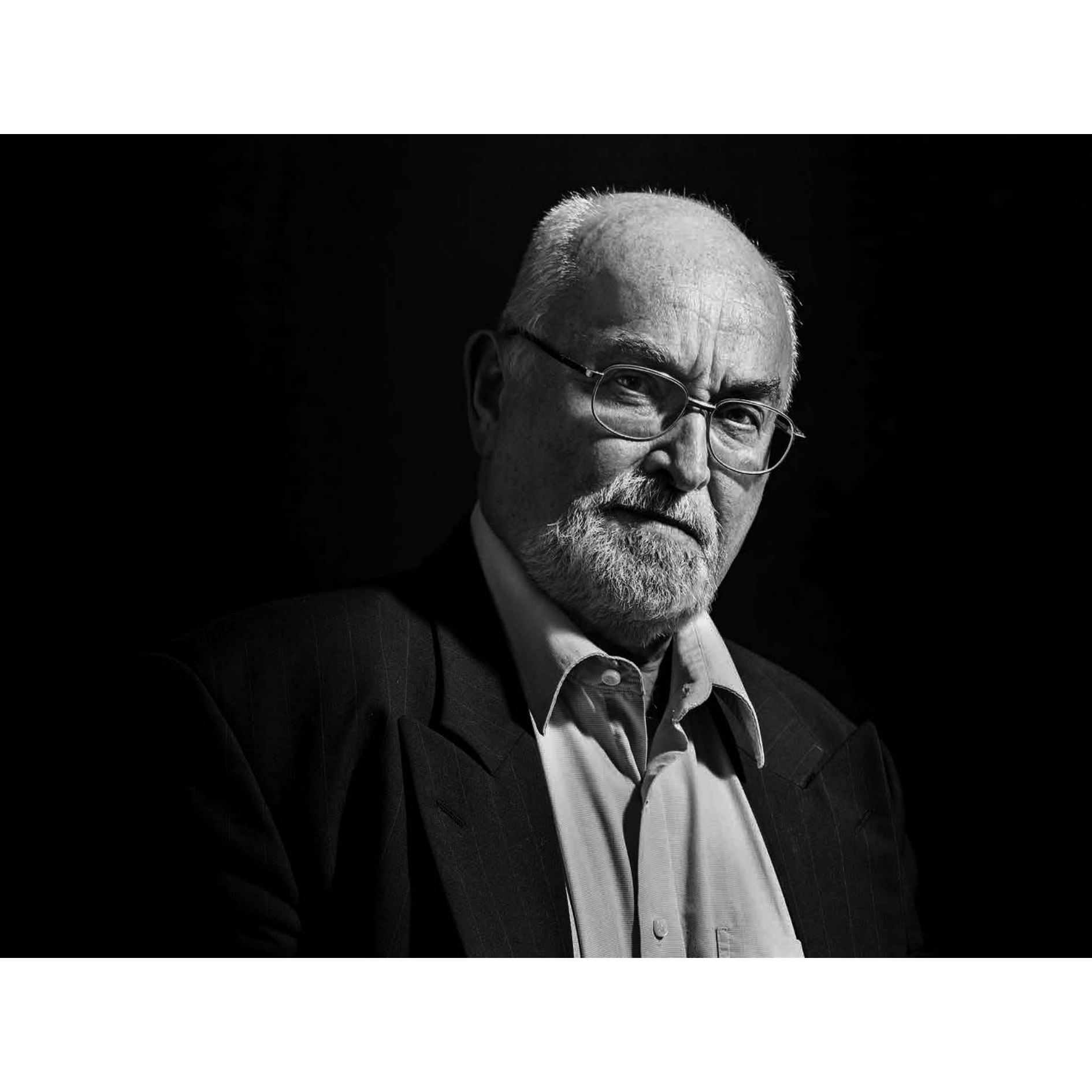
geolog, sveučilišni profesor

Rođen 1944. u Zagrebu. Diplomirao je kemiju na Kemijsko-tehnološkom fakultetu i geologiju na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu u Zagrebu. Poslijediplomski studij geokemije završio je na Pennsylvania State University, a specijalizaciju u izotopnoj geokemiji u okviru doktorskoga studija na Florida State University.

Karijeru sveučilišnoga profesora ostvario je u Zagrebu na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu (1973-1998) kojemu je bio prodekan te na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu gdje je 2002. izabran za redovitog profesora u trajnom zvanju. Ondje je bio pročelnik i voditelj doktorskoga studija geologije na Geološkom odsjeku. Bio je i predsjednik Hrvatskoga geološkog društva.

Njegov znanstveni rad usredotočen je uglavnom na istraživanje geokemije rudnih ležišta, geokemijsko kartiranje i metalogeniju Dinarida. Tijekom znanstvenih istraživanja i nastavne djelatnosti uveo je i razvio u Hrvatskoj niz novih geokemijskih terenskih i laboratorijskih metoda istraživanja. Objavio je i održao dvjestotinjak znanstveno-stručnih radova i predavanja u inozemstvu i Hrvatskoj. U svrhu stručnog usavršavanja, međunarodne znanstvene suradnje i znanstvenih istraživanja geoloških terena i rudnih ležišta boravio je u Austriji, Sjedinjenim Američkim Državama, Mađarskoj, Sloveniji, Kini, Rusiji, Indoneziji, Iraku, Kosovu, Švedskoj, Finskoj, Grčkoj, Bugarskoj, Rumunjskoj, Portugalu, Španjolskoj, Albaniji, Namibiji, Južnoafričkoj Republici, Peru, Brazilu, Kavkaskim republikama i drugdje.

Član je brojnih međunarodnih znanstvenih udruga, znanstvenih odbora i geoloških asocijacija. S akademikom Ivanom Jurkovićem utemeljio je Odbor za geokemiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u čijem radu sudjeluje kao član suradnik.

ANA BENIĆ

flautistica

Rođena 1980. u Splitu. Na Muzičkoj akademiji u Zagrebu diplomirala je u klasi prof. Renate Penezić (2003). Poslijediplomski studij završila je u Velikoj Britaniji, (*The Flute Studio*) u klasi prof. Trevora Wyea. Godinu dana (2011) provela je na umjetničkom usavršavanju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi prof. Karoline Šantl-Zupan. Diplomirala je i studij engleskoga jezika i komparativne književnosti na Filozofskome fakultetu u Zagrebu (2006). Baroknu flautu učila je na seminaru Aestas Musica u klasi prof. Rachel Brown, te na seminarima traversa u talijanskom Urbinu kod prof. Marcella Gattija i prof. Marca Hantaia.

Aktivno se bavi solističkim i komornim muziciranjem, podjednako na modernoj i baroknoj flauti nastojeći integrirati znanja iz područja rane glazbe s interpretacijama modernijega flautističkog repertoara. Nastupala je na festivalima poput Splitskoga ljeta, Osorskih glazbenih večeri, Glazbenih večeri u sv. Donatu, na festivalu Diapason, Korkyra Baroque Festivalu te na Dubrovačkim ljetnim igrima gdje je primila nagradu Orlando za nastup u komornome sastavu Hrvatskoga baroknog ansambla.

Solistica je Hrvatskoga baroknog ansambla i jedna od osnivačica komornog ansambla Ars longa. Od 2007. zaposlena je kao solo flautistica orkestra Opere HNK u Zagrebu.

IZIDOR ERAZEM GRAFENAUER

gitarist i lutnjist

Rođen 1991. u Ljubljani. Kao posebno nadareni student primljen je 2008. na studij gitare ljubljanske Akademije za glazbu. Poslijediplomsko obrazovanje završio je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu kod prof. Istvana Römpera (2018) i na Konzervatoriju Benedetto Marcello u Veneciji (2017) gdje je studirao baroknu lutnju i teorbu kod prof. Tiziana Bagnatija.

Dobitnik je niza prestižnih nagrada na glazbenim natjecanjima, a dvaput je primio i Prešernovu nagradu, najveće priznanje što ga dodjeljuje Akademija za glazbu u Ljubljani, prvi put za solističke nastupe s orkestrom, a drugi put za nastupe s kvartetom Hymnia.

U statusu slobodnog umjetnika (od 2017) aktivan je ponajprije kao solist i komorni glazbenik. Član je niza komornih sastava, poput gitarskoga dua, gitarskoga kvarteta te dua s drugim instrumentima. Trenutno je posebice angažiran u Slovenskom kvartetu gitara koji je osnovao s Marijem Kurtjakom, Simonom Fojkarom i Aljošom Vrščajem. Kao lutnjist surađivao je s Baroknim ansamblom Akademije za glazbu u Ljubljani, Slovenskim nacionalnim kazalištem u Mariboru, Orkestrom i Zborom Hrvatske radiotelevizije u Zagrebu, Slovenskom filharmonijom, Baroknim ansamblom Muzičke akademije u Zagrebu, kazalištem La Fenice. Redovito nastupa s Hrvatskim baroknim ansamblom i vokalnim ansamblom Antiphonus. Često izvodi i druge žanrove, poput klezmera (Slovenski Klezmer Band) i flamenca (*CoraViento*).

Od 2014. predaje lutnju i povijesne žičane instrumente na ljubljanskoj Akademiji za glazbu. U travnju 2018. objavio je solistički CD *Preludio* u izdanju Divya Records sa skladbama za baroknu lutnju Weissa i Falckenhagena.

IVA SRNEC

kazališna redateljica i dramska pedagoginja

Rođena 1983. u Zagrebu. Studirala je kroatologiju i filozofiju na Hrvatskim studijima te kazališnu režiju i radiofoniju na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Zvanje magistra kazališne režije i radiofonije stekla je diplomskom predstavom *Ulice u jesenje jutro* te pismenim radom *Poezija i kazalište* (2013).

Osnivačica je i ravnateljica nezavisnog kazališta „Točka na i“, te koordinatorica dramskog studija i dramska pedagoginja u Gradskome kazalištu Trešnja.

Režirala je predstave *Samo jučerašnja vijest* (produkcija kazališta EXIT, 2009); *Na tavanu tete Agate*, autorska predstava Damjana Simića, Matee Elezović i Ive Srnc (produkcija Centra za kulturu Trešnjevka i uz suradnju „Točke na i“, 2010); *Hocus Pocus – priča iz Freakwoodske šume*, rock opera za djecu i mlade prema libretu Ivice Krajača (koprodukcija HNK Varaždin i „Točke na i“, skladatelj Igor Tatarević, 2011); *Slike Marijine*, monodrama Lydie Scheuermann Hodak (produkcija udruge Moj Film i „Točke na i“, 2012); Pierre de Marivaux: *Igra ljubavi i slučaja* (produkcija Gradskoga kazališta Jastrebarsko, 2013); *Ljubavni HI(mi)TOVI* (produkcija „Točke na i“, 2014); Miroslav Krleža: *Galicija* (produkcija Akademije dramske umjetnosti, „Točke na i“, Centra za kulturu Trešnjevka i Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, 2014); *Metoda za brak* (produkcija Hit teatra, 2015); *Neće grom u Rimljane* (produkcija „Točke na i“ i Turističke zajednice grada Vodice, 2017); *Mala sirena* (mjuzikl za djecu u produkciji Gradskoga kazališta Žar ptica, 2017); *Duet za jednog* (prema tekstu Toma Kempinskog u produkciji „Točke na i“ i Ane Vilenice, u suradnji s Centrom mladih Ribnjak, 2018).

Kao redateljica i scenaristica surađivala je sa Zagrebačkom filharmonijom i Hrvatskom glazbenom mladeži na simfonijskim koncertima *Šeherezada*, simfonijska suita, op. 35 Rimski Korsakova (2011) te *Wagner & Verdi online* (2013).

LEO RAFOLT

književni povjesničar, teoretičar književnosti i kritičar
sveučilišni profesor

Rođen 1979. u Zagrebu gdje je na Filozofskom fakultetu završio studij komparativne književnosti i kroatistike te doktorirao iz područja književne komparatistike i teatrologije. Na istome fakultetu predavao je kolegije iz područja svjetske književnosti te teorije i povijesti drame i kazališta (2003-2017), a od 2017. predaje na Umjetničkoj akademiji u Osijeku.

Kao gostujući predavač boravio je na desetak europskih, američkih i azijskih sveučilišta (Washington, Ljubljana, Katowice, Wrocław, Sosnowiec, Pariz, Rim, Tokio, Osaka, Sapporo, Newcastle itd.). U nekoliko navrata usavršavao se na stranim sveučilištima i u znanstveno-istraživačkim institutima, ponajviše u Francuskoj i Japanu. Sudjelovao je na tridesetak domaćih i međunarodnih simpozija.

Autor je, priređivač i urednik niza književno-znanstvenih monografija, antologija i leksikona. Objavio je četrdesetak znanstvenih radova na hrvatskom, engleskom, francuskom i poljskom jeziku te stotinjak članaka u enciklopedijskim i leksikonskim izdanjima.

Dobitnik je Državne nagrade za znanost, Godišnje nagrade Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Nagrade „Judita“.

LUKA VUKUŠIĆ

književnik i prevoditelj

Rođen 1981. u Poreču. Završio je Klasičnu gimnaziju u Pazinu i studij klasične filologije na Filozofskome fakultetu u Zagrebu.

Kao „autor disparatnih proznih interesa“ (Sead Begović) objavio je izbor kratkih priča u knjizi *Vatra u snijegu* (Ex libris, Zagreb 2017), za koju je 2018. primio nagradu „Slavić“ Društva hrvatskih književnika.

Osim kratkih priča, u znanstvenoj i književnoj periodici objavljuje i radove arhivske, povijesne i književne tematike, kao i prijevode književnih tekstova i povijesnih izvora.

Prevodi s novogrčkog, starogrčkog i latinskog jezika. Sa starogrčkog jezika prvi je put na hrvatski jezik preveo dva djela hebrejskoga povjesničara Josipa Flavija (*Protiv Apiona* i *Josipov život*, Bet Israel, Zagreb 2011), a kao knjiga objavljen je i njegov prijevod kratkih priča novogrčkoga prozaista Jorgosa Teotokasa (*Djetinjstvo*, Naklada Bošković, Split 2016). Radi kao urednik u Matici hrvatskoj.

IVAN KAPEC

gitarist i skladatelj

Rođen 1970. u Zagrebu gdje je diplomirao klasičnu filologiju na Filozofskome fakultetu. Od 1990-ih aktivno se bavi improviziranom glazbom. Godine 2001. osniva autorski trio s kojim snima dva albuma, *Lancun* i *Bava*. Osnivač je multimedijalne skupine „Trianguli Zona“ s kojom je nastupao na festivalima u zemlji i inozemstvu. Od 2009. vodi sastav „Capisconne“ koji 2014. objavljuje zapaženi album *Time traveling*. U suradnji s DJ Laboshom pokrenuo je projekt *Loop Chamber Music*, a s Borkom Rupenom utemeljio je elektro-akustični improvise duo *Sonic Diptych*. U suradnji s rumunjskim etno ansamblom Anton Pann Band objavio je album *Emerging Landscapes* (2011).

Voditelj je sesija electro-jazza pod nazivom Sunrise Sessions, nove platforme za razvoj kreativne scene *improvise* glazbe u Hrvatskoj. S Jankom Novoselićem, s kojim nastupa u grupi Kozmodrum, pokrenuo je izdavačku kuću Zona Muzika. Uređuje radio emisiju Jazzolovka koja promovira novu *improvise* i regionalnu jazz glazbu.

Napisao je mnogobrojne skladbe za filmove i umjetničke video instalacije. Njegove skladbe izvodili su, među ostalima, Big Band HRT-a, multiinstrumentalist Ratko Vojtek i Varaždinski komorni orkestar.

Londonski Dubmission uvrstio je tri njegove elektronske skladbe u kompilaciju *Next submission*. EP *Activity* njegova sastava „Capisconne“, objavljen za meksičku net etiketu Breathe Compilation, uvršten je među pet najboljih *Creative Commons* albuma u 2009. godini.

RAMON NOA CARABALLO

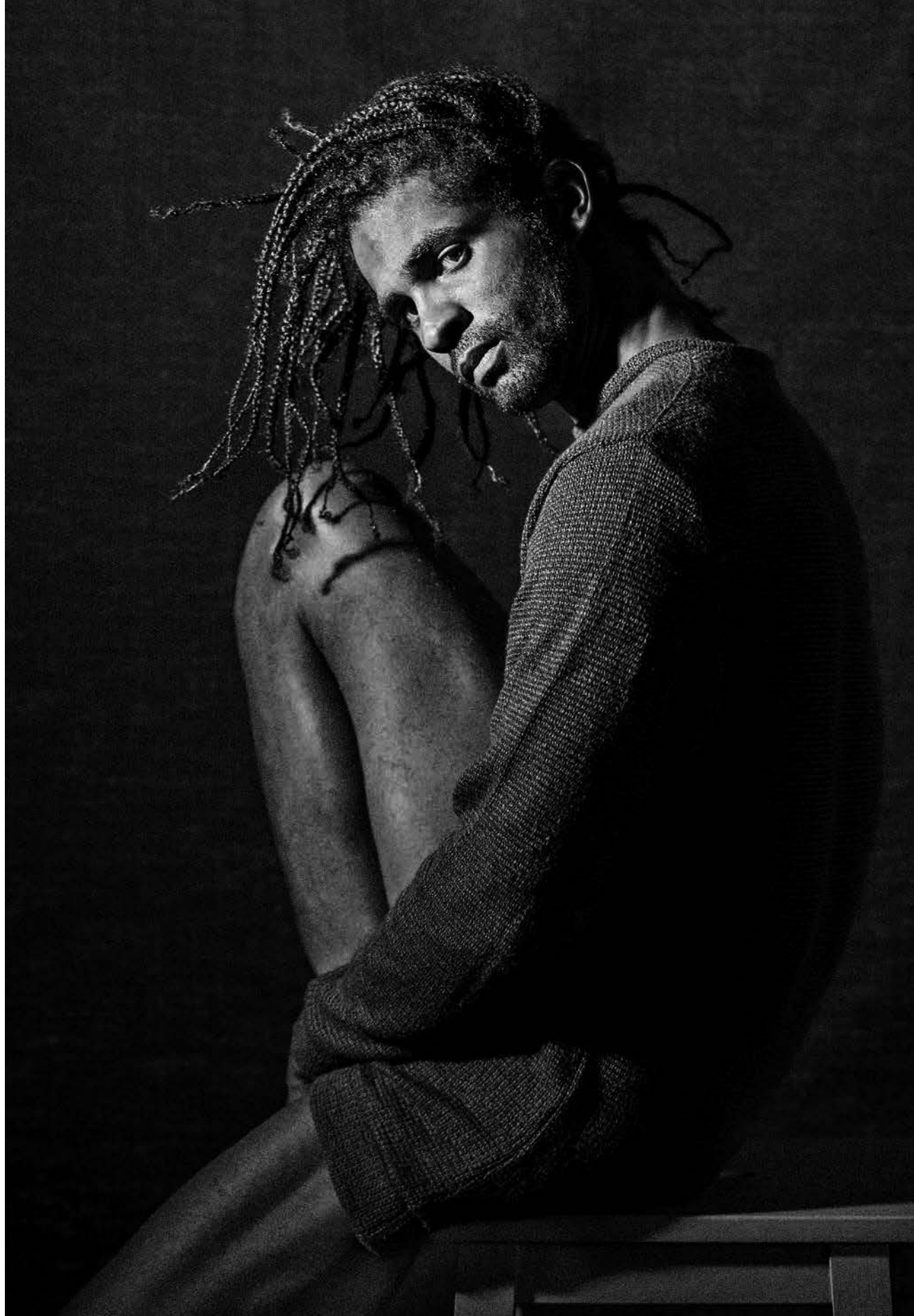
plesač salse

Rođen 1984. u Havani na Kubi. Nakon školovanja na Instituto politecnico industrial ciudad libertad upisao je Plesnu akademiju *Tropicana*. Na Akademiji studira salsu, afro, rumbu i ostale kubanske plesove te balet, moderni i suvremeni ples.

Godine 2005. i 2006. radi kao plesač u popularnom kabareu *Tropicana de Cuba – Turarte* u Havani. Nakon toga pridružuje se ansamblu Santiago Alfonso gdje pleše ponajviše suvremeni ples i nastupa u kazalištima diljem Kube. Plesao je u mjuziklima i kabaretima, a nastupao je i na koncertima brojnih kubanskih glazbenika.

Nakon vjenčanja na Kubi s Hrvaticom Josipom Kolega, 2010. dolazi u Hrvatsku. U Zagrebu sa suprugom osniva plesnu školu Cuba Danza & Corazon gdje radi kao kreativni voditelj i instruktor kubanskih plesova (salsa, rumba, son, cha cha cha i dr.).

Gostuje na brojnim plesnim festivalima u Hrvatskoj i inozemstvu.

JOSIP IVANKOVIĆ

pjesnik i glazbenik

Rođen 1949. u Čađavici kraj Slatine. Glazbenu karijeru započeo je ranih 1970-ih kao kantautor humorističnih šansona, a potom se kao skladatelj, tekstopisac i producent posvetio radu s grupom Prva ljubav, prvim teen sastavom na prostoru Jugoslavije, s kojim je snimio četiri albuma (Jugoton, 1978-1982). Kao plod te suradnje nastala je Ivankovićeve i danas popularna himna nogometnoga kluba Dinamo *Plavi, plavi*.

Idejni je pokretač i osnivač, autor, aranžer i producent tamburaškog sastava Zlatni dukati za koje je napisao neke od najpoznatijih pjesama tamburaške glazbe (*Tena; Joj, Anice; Nek zvone tambure; Zbog tebe (A duša boli); Mladosti, kome da te dam; U mom selu širok šor; Listaj, lipo stara; Pokraj Karašice; Ej, riđane; Vukovar, Vukovar; Marijano, večeraj pa lezi; Slike iz slavonskog kalendara*). Napisao je i uglazbio oko tristotinjak pjesama.

Njegova poezija izlazila je u periodici (*Republika, Oko, Kerempuh, Jezik*), a objavio je pet knjiga poezije, među kojima se ističu zbirke stihova za djecu *Klinci mandolinci* (1989; 2000) i *Sljemenski surfer* (2001). Mnoge njegove pjesme nalaze se u osnovnoškolskim čitankama te u dječjim časopisima (*Modra lasta, Smib, Radost*).

Samostalni je umjetnik, član Društva hrvatskih književnika i Hrvatskoga društva skladatelja.

VLASTA RITTIG–SPINČIĆ

balerina, plesna pedagoginja i koreografkinja

Rođena 1947. u Zagrebu. Plesno obrazovanje stjecala je u Srednjoj baletnoj školi u Zagrebu, a prva scenska iskustva kao članica plesne grupe PIK i Komornog ansambla slobodnog plesa (1962-1970) te Accademia Musicale Chigiana u Sieni (1963-1965). Profesionalno baletno iskustvo i zvanje započinje angažmanom u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu (1971).

Kao plesačica klasičnoga baleta sudjelovala je u cjelokupnom baletnom repertoaru matične kuće – klasičnim, nacionalnim i suvremenim baletima, opernim i dramskim predstavama, a nakon umirovljenja (1997) nastavlja s plesnim, pedagoškim i koreografskim radom. Radila je kao vanjski suradnik Škole za Klasični balet u Zagrebu (1989- 2013).

Kao začetnik Varaždinskih povijesnih svečanosti (1990-1997), uz stručno usavršavanje na međunarodnoj školi barokne glazbe i plesa Aestas Musica u Varaždinu (1994-2015), utemeljuje plesnu grupu „Agram-Centar za istraživanje povijesnih plesova“ (1997) koja od 2010. nastavlja djelovanje kao „Divertimento – studio povijesnog plesa“. Istovremeno vodi Udruhu za klasični balet Vindija Varaždin (od 2002).

Autorica je predstava *Priča davnih dana* (2008), *Bal-balli-balletti* (2009) *Čarobna škrinjica* (2010), *Cipelice plesalice* (2011) te baletnih gala koncerata u Hrvatskom narodnom kazalištu u Varaždinu (2013-2018). Utemeljiteljica je, stručna suradnica i koreografkinja povijesno-plesnih udruga „Potkalnički plemenitaši“, „Gornja Rijeka“, „Veronika Desinićka“, „Desinić“, „Kontea“, „Konjšćina“, i „Oroslavska plemićka mladež“.

Dobitnica je brojnih priznanja i nagrada za koreografiju (Trep festival, Dancestar takmičenja). Članica je Hrvatskog društva profesionalnih baletnih umjetnika. Iznimno je aktivna u kulturno-amaterskom plesnom stvaralaštvu Zagreba i Hrvatske.

MILKO ŠPAREMBLEK

koreograf, baletni plesač, pedagog
redatelj i dramaturg

Milko Šparemblek rođen je 1928. u slovenskome mjestu Farna vas. Školovao se u klasi slavnih zagrebačkih plesnih umjetnika Ane Roje i Oskara Harmoša u Zagrebu gdje je 1947. počeo plesati u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. Iduće godine postao je članom Baleta HNK gdje je s velikim uspjehom plesao glavne uloge i klasičnog i suvremenog repertoara.

Godine 1953. odlazi u Pariz na usavršavanje klasičnoga baleta kod Olge Preobraženske, Anđelke Ilić i Sergeja Perettija. Ondje je postao prvim plesačem u trupama Janine Charrat, Milorada Miškovića i Ljudmile Čerine te Mauricea Bėjarta u čijem je ansamblu Ballet du XXe Siècle radio kao baletni majstor. Suvremene plesne tehnike usavršavao je kod Marthe Graham i Joséa Limona u New Yorku gdje je 1971. postao ravnateljem baleta Metropolitene opere, a bio je i ravnatelj baleta u Lisabonu, Lyonu i Zagrebu.

Koreografiji se posvećuje od 1955. i dosad je na scenu postavio oko 150 baletnih, opernih i dramskih predstava, a također je snimio i niz televizijskih emisija i filmova. Šparemblekova su djela postavljena u Parizu, Londonu, New Yorku, Veroni, Ateni, Lisabonu, Rio de Janeiru i ostalim svjetskim metropolama, a za svoj rad primio je niz inozemnih i domaćih nagrada, među kojima i Nagradu „Vladimir Nazor“ za životno djelo.

FRAN KOVAČIĆ

baletan

Rođen 2002. u Zagrebu. Uz redovito školovanje završio je osnovno i srednjoškolsko obrazovanje u Školi za klasični balet u Zagrebu (Ilirski trg 9) stekavši zvanje plesača klasičnog baleta.

Godine 2013. s baletnom trupom „Croatia“ nastupao je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Varaždinu s baletom *Romeo i Julija* u koreografiji Svebora Sečaka, a kao član baletnog ansambla Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu 2016. i 2017. plesao je ulogu vojnika u predstavi *Orašar* u koreografiji Deane Derek. U Plesnom centru Osmijeh s voditeljicom Ivanom Mavrin vodio je 2016. plesne radionice o osnovama baleta. Nastupao je i na Festivalu osnovnoškolskih talenata Susedgrad, gdje je vlastitim baletnim koreografijama 2015. osvojio treće, a 2016. prvo mjesto.

Na Međunarodnom baletnom natjecanju Mia Čorak Slavenska u Zagrebu 2016. (varijacija uloge Plava ptica iz baleta *Trnuružica* i varijacija Seoskog pas de deuxa iz baleta *Giselle*) osvojio je dvotjedno školovanje na ljetnom seminaru Hungarian Dance Academy u Budimpešti. Sljedeće godine zalaganjem Škole za klasični balet i Hrvatskog društva profesionalnih baletnih umjetnika ponovno odlazi na seminar u Budimpeštu. Na natjecanju Mia Čorak Slavenska 2018. (varijacija iz baleta *Satanella* i varijacija iz baleta *Plamen Pariza*) osvaja brončanu medalju, nakon čega mu je ponuđeno daljnje školovanje u Brussels International Ballet School.

Godine 2018. gostovao je na dvotjednoj ljetnoj baletnoj školi u Palucca Hochschule für Tanz Dresden.

Učenik je drugoga razreda Gornjogradske gimnazije u Zagrebu i student treće godine studija plesa na Državnoj visokoj školi za glazbu i izvedbene umjetnosti (Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst) u njemačkome Mannheimu gdje trenutno i živi.

GABI NOVAK

pjevačica jazz i zabavne glazbe

Gabi Novak rođena je 1936. u Berlinu. Nakon djetinjstva provedenog u Berlinu i na Hvaru, 1946. dolazi u Zagreb gdje završava Školu za primijenjenu umjetnost. Isprva je radila u grafičkom odjelu Vjesnika, a zatim u Zagreb-filmu među crtačima u studiju animiranih filmova kod Dušana Vukotića. Kako je povremeno snimala i glasove za animirane filmove, svojim je glasom privukla pažnju maestra Bojana Adamića koji joj je predložio da se okuša u pjevanju, iako prije toga nije razmišljala o pjevačkoj karijeri.

Prvi nastup ostvarila je u Ljubljani 1958., a iste godine otpjevala je pjesmu *Sretan put* Ljube Kuntarića za klasik hrvatske kinematografije, film *H-8* Nikole Tanhofera. Godine 1959. prvi put nastupa na Zagrebfestu pjesmom *Ljubav ili šala* Milutina Vandekara (nagrada publike) i otada je desetljećima uspješno prisutna na festivalima zabavne glazbe, šansone i kajkavske popevke u Zagrebu, Splitu, Opatiji, Šibeniku i Krapini.

Gabi Novak prepoznatljiva je po specifičnoj boji glasa, zbog čega su je mnogi autori birali za interpretaciju svojih stihova. Od izlaska njezine prve ploče (1961), objavila je do danas brojne singl, EP i LP albume zabavne, jazz glazbe i šansone, s nizom hitova i *evergreena* nastalih uglavnom u suradnji sa svojim glazbenim i životnim partnerom Arsenom Dedićem.

Posljednjih petnaestak godina nastupajući sa sinom, jazz pijanistom Matijom Dedićem i s drugim jazz glazbenicima, Gabi se vraća svojim korijenima i vokalnom stilu izvedenom iz popularnoga jazz na tragu Doris Day, Peggy Lee i Helen Merrill. (Gabi je krajem pedesetih učestvovala na *jam sessionu* s Louisom Armstrongom, pjevala je s kvartetom Boška Petrovića, a nastupala je i na jazz festivalima na Bledu te surađivala s Herbom Gellerom, Johnom Lewisom, Artom Farmerom, Garyjem Burtonom, Zagrebačkim Jazz Kvartetom i B. P. Conventionom). Kao plod takvog izričaja nastao je 2002. CD *Pjesma je moj život*, snimljen u modernoj jazz maniri s vrhunskim mladim glazbenicima te iznimno zapažen CD pod naslovom *In concert – Jazzarella ZKM*, snimljen 2009. na koncertu u Zagrebu.

Gabi Novak dobitnica je niza glazbenih nagrada (među ostalima i Porina za životno djelo 2006) te brojnih festivalskih priznanja.

TONKO MAROEVIĆ

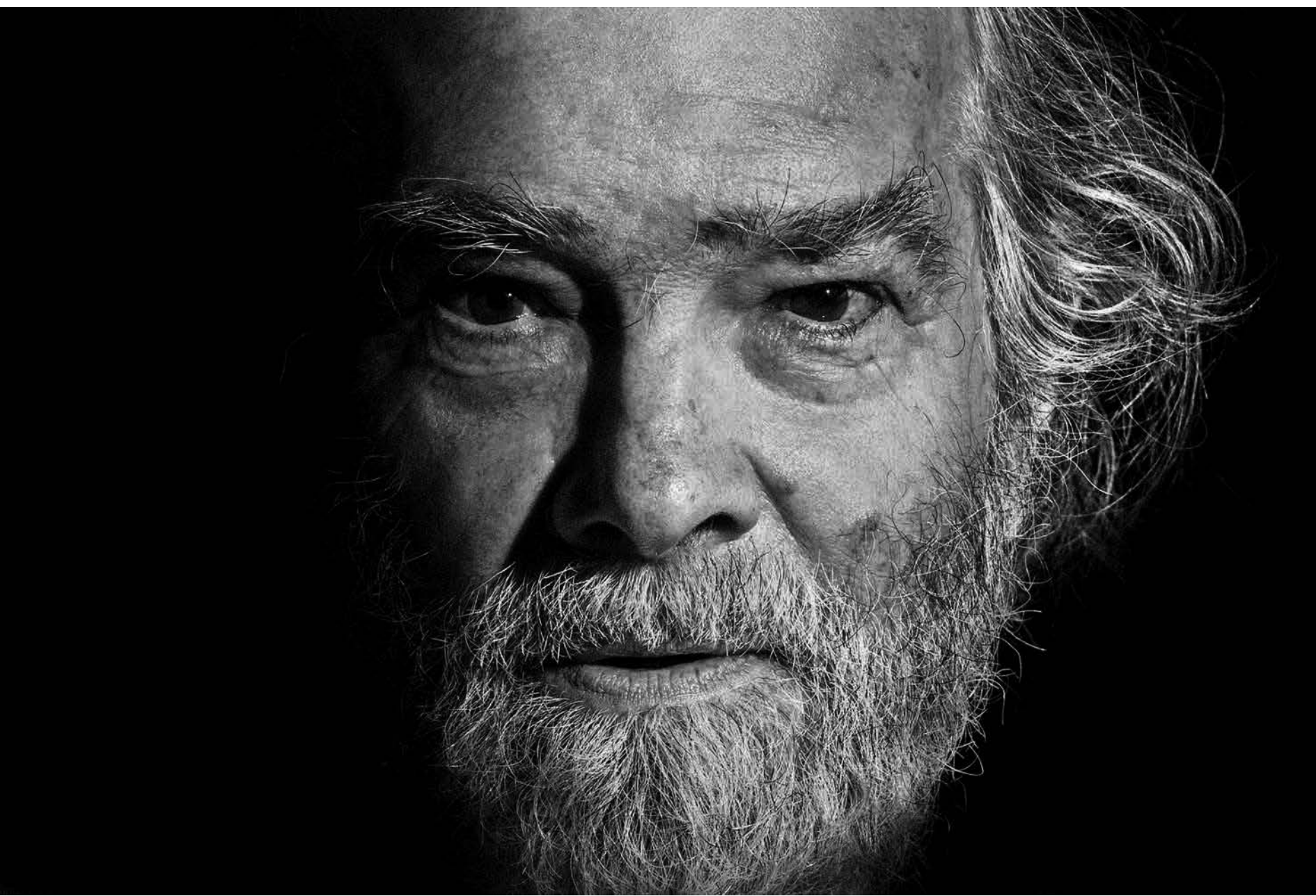
povjesničar umjetnosti, književnik i prevoditelj

Rođen 1941. u Splitu. Završio je Klasičnu gimnaziju u Splitu, a potom studij komparativne književnosti i povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1963), gdje je i doktorirao temom o likovnosti u modernoj i suvremenoj hrvatskoj književnosti (1976) te radio kao asistent na Odsjeku za povijest umjetnosti, 1965-1970. Od 1970. radi na zagrebačkom Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu gdje je i umirovljen u statusu profesora emeritusa. Predavao je na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu, a nekoliko godina radio je i kao lektor na milanskoj slavistici te na Školi za prevoditelje u Trstu.

Istražuje suvremenu hrvatsku likovnu umjetnost i književnost, autor je brojnih kataloga i likovnih monografija posvećenih hrvatskim umjetnicima (između mnogih N. Kavurić Kurtović, Z. Kauzlarić Atač, V. Bakić, I. Lacković Croata, A. Zupa, A. Babić, M. Tartaglia, M. Šutej, B. Csikos Sesia, H. Šercar, Z. Bourek, I. Rončević, B. Baretić, D. Trogrlić i dr.) Autor je desetak zbirki pjesama nastalih u razdoblju od 1965. do danas (*Primjeri, Slijepo oko, Motiv Genoveve, Trag roga, ne bez vruga, Četveroručno, Sonetna struka, Black&light, Posvetoljubivo, Drvlje i kamenje: izabrane pjesme, Redak mulja, redak pjene, Tricarije*). Od 1969. objavljuje i knjige eseja i kritika (*Polje mogućeg, Dike ter hvaljenja, Zrcalo adrijansko: obilježja hrvatsko-talijanskog jezičnog dijaloga, Borgesov čitatelj, Slikanje i slikama predgovaranje: pisani portreti, Napisane slike: likovna umjetnost u hrvatskoj književnosti od moderne do postmoderne* i dr.). Napisao je mnoštvo predgovora i pogovora likovnim i književnim izdanjima. Priređivač je brojnih knjiga stihova i proze hrvatskih autora te antologija hrvatskoga i katalonskoga pjesništva (*Uskličnici: četvrt stoljeća hrvatskoga pjesništva 1971.-1995., Riječi za jedan lapidarij: novije katalonsko pjesništvo* i dr.).

Prevodi s talijanskog, francuskog, španjolskog i engleskog jezika (G. Cavalcanti, Dante, F. Petrarca, G. Papini, F. García Lorca, J. L. Borges, R. Queneau, G. Mascioni i dr.). Priredio je mnoge studijske izložbe, dvjestotinjak ih je otvorio, a promovirao je stotine i stotine knjiga.

Bio je potpredsjednik Hrvatskoga centra PEN-a i Matice hrvatske. Dobitnik je niza nagrada za znanstveni rad i prinose na području likovne i književne kritike, talijanistike i pjesništva. Redoviti je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

NENAD MARTIĆ

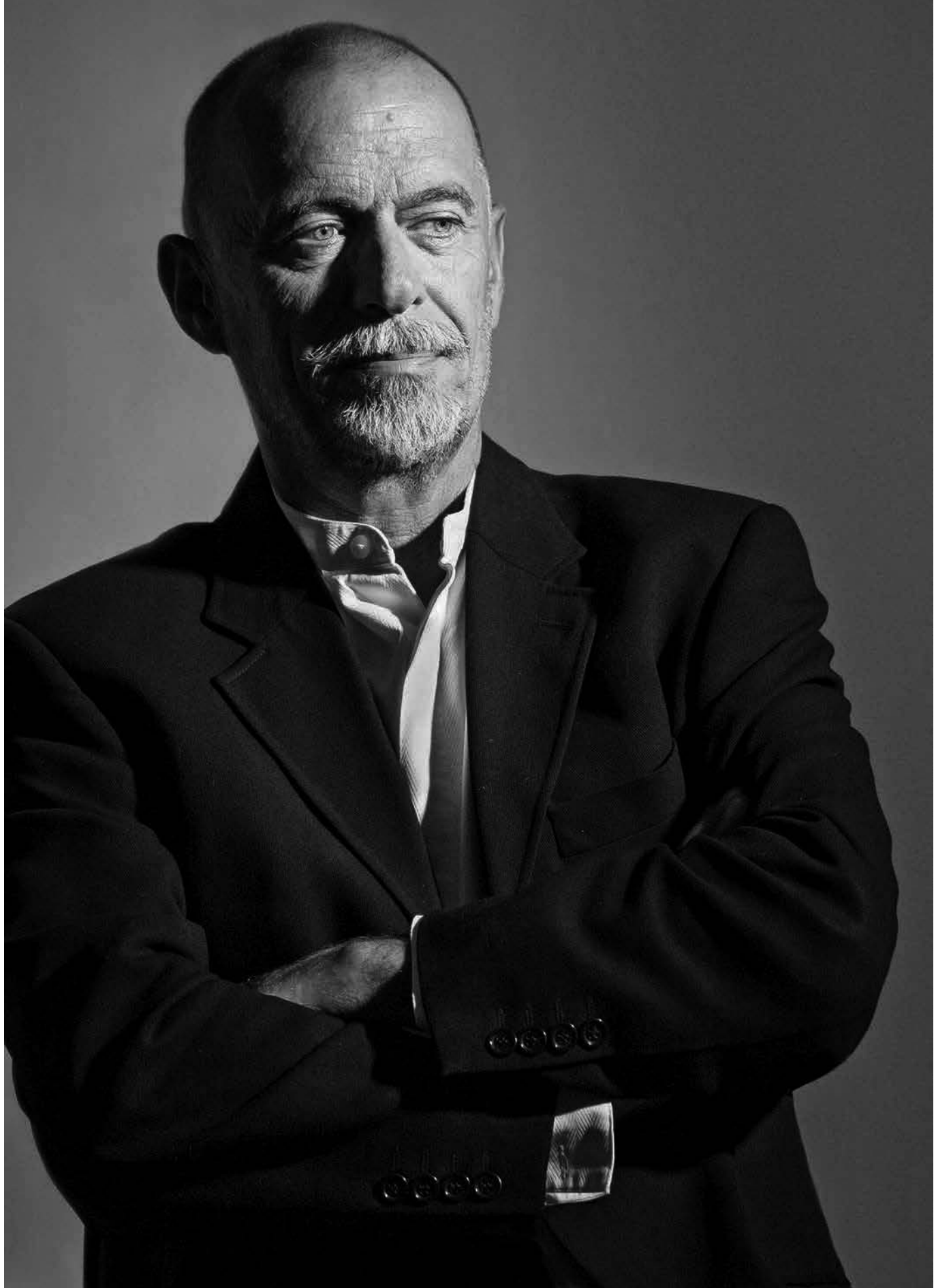
ilustrator, dizajner i fotograf

Rođen 1951. u Zagrebu. Diplomirao na zagrebačkoj Pedagoškoj akademiji, na Odsjeku za likovne umjetnosti. Na početku karijere, 70-ih i 80-ih godina radi grafički dizajn i ilustracije koje izrađuje u tehnici airbrusha za periodike *Start*, *Vjesnik* i *Svijet*. Godine 1983. primljen je u članstvo Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (ULUPUH). Do 1991. radio je kao grafički dizajner u Chromosu, a potom otvara vlastiti dizajnerski studio Dva M.

Autor je vizualnog identiteta izdavačke kuće Algoritam i mnogih naslovnica knjiga, kao i brojnih zaštitnih znakova (Orfej, Crodux, Tifon, Otvoreni radio, Belupo, Croatia records, itd.).

Zadnjih desetak godina intenzivno se bavi fotografijom. Od 2014. natječe se na FIAP (*Fédération Internationale de l'Art Photographique*) salonima, gdje je uz brojne pohvale i nagrade dobio i dvije zlatne medalje. Dvaput je bio finalist prestižna međunarodnog natjecanja Sony World Photography Awards, a primio je i priznanje Merit medal na HIPA natječaju (*Hamdan International Photography Award*). Godine 2018. stječe titulu AFIAP (*Artist Fédération Internationale de l'Art Photographique*).

Osim samostalne izložbe u matičnom Fotoklubu Zagreb, izlagao je na brojnim grupnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

ROMAN SIMIĆ

urednik i književnik

Rođen 1972. u Zadru. Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu završio je studij komparativne književnosti te španjolskog jezika i književnosti. Objavio je tri knjige priča i tri slikovnice. Primio je Nagradu *Jutarnjeg lista* za najbolju domaću proznu knjigu (*U što se zaljubljujemo*, 2005), nagradu Ranko Marinković za priču (*Na istok*, 2012), nagradu Kiklop za najbolju domaću proznu knjigu (*Nahrani me*, 2012). Knjige su mu prevedene na španjolski, njemački, engleski, poljski, slovenski i makedonski jezik. Osnivač je i osamnaest godina umjetnički direktor Festivala europske kratke priče. Radi kao urednik u izdavačkoj kući Fraktura.

TOMISLAV BOGDAN

književni povjesničar, sveučilišni profesor

Rođen 1973. u Splitu. Završio je studij komparativne književnosti i filozofije na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Doktorirao je 2005. s temom o hrvatskoj ljubavnoj lirici 15. i 16. stoljeća.

Radi kao sveučilišni profesor starije hrvatske književnosti na zagrebačkome Filozofskom fakultetu, na Katedri za stariju hrvatsku književnost Odsjeka za kroatistiku. Uža su mu područja zanimanja hrvatska ranonovovjekovna književnost, starija hrvatska i europska lirika te teorija lirike, o čemu je u posljednjih petnaest godina objavio nekoliko desetaka znanstvenih radova. Ponajviše se bavi dubrovačkom i dalmatinskom književnom renesansom, koja je, po njegovu uvjerenju, jedan od najvrjednijih i najsvjetlijih odsječaka hrvatske kulturne povijesti. Kao gostujući predavač boravio je na sveučilištima u Italiji, Njemačkoj, Češkoj i Poljskoj. U nekoliko navrata bio je na stručnom usavršavanju u inozemstvu (Beč, Udine, Venecija, Bonn).

Autor je, priređivač i urednik niza književno-znanstvenih monografija o hrvatskoj renesansnoj književnosti, zbornika znanstvenih radova te izdanja djela starijih hrvatskih pisaca. Objavio je i knjigu stihova te dvadesetak znanstvenih studija u periodici i zbornicima. Napisao je stotinjak članaka za različita enciklopedijska i leksikonska izdanja.

SLAVKA PAVIĆ

fotografkinja

Rođena 1927. u Jajcu u obitelji Majić. Djetinjstvo i mladost provela u Daruvaru. U Zagreb dolazi 1946. Članicom fotokluba Zagreb postaje 1951. kada počinje izlagati svoje fotografije zahvaljujući Toši Dabcu koji je na IX. međunarodnu izložbu umjetničke fotografije uvrstio i njezin rad. Umijeće fotografiranja svladava samostalnim istraživanjem i eksperimentiranjem te uz poduku suradnika i supruga Milana Pavića, profesionalnoga fotografa. Radove je izlagala na dvadesetak samostalnih i na tristotinjak grupnih izložbi, objavljivala u časopisima i revijama, turističkim edicijama i izdanjima Školske knjige. Njezini antologijski radovi uvršteni su u nekoliko monografskih, povijesno-umjetničkih prikaza hrvatske fotografije, a nalaze se u Zbirci hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb, Muzeju za umjetnost i obrt, Muzeju grada Zagreba, Muzeju suvremene umjetnosti, Etnografskom muzeju u Zagrebu, Zbirci Galerije Badrov te u različitim privatnim zbirkama.

Hodati, gledati, uočiti, fotografirati – to su temeljna načela njezina iznimna fotodokumentarizma koji se ističe izrazitim smislom za „red i kompoziciju sazdanu od svjetla i sjena, arhitekture, cjeline ili detalja, kao i ljudi u prostoru“ (Branka Hlevnjak).

Slavka Pavić, jedna od najznačajnijih suvremenih hrvatskih fotografkinja, suutemeljiteljica je Ženske sekcije Fotokluba Zagreb (1973) u kojemu znanjem i savjetima podučava generacije fotografa. Dobitnica je brojnih strukovnih priznanja i nagrada i počasna članica niza fotoklubova, Hrvatskoga fotosaveza i Hrvatske udruge likovnih umjetnika primjenjene umjetnosti (ULUPUH).

VANJA BABIĆ

likovni kritičar i kustos

Rođen 1965. u Zagrebu gdje je završio studij povijesti umjetnosti i povijesti na Filozofskome fakultetu. Tijekom 1992. boravio je na dvomjesečnom stručnom usavršavanju u Veneciji (Peggy Guggenheim Museum). Od 1991. radi kao likovni kritičar i kustos. Redovito objavljuje kritike i prikaze izložbi u *Vijencu* (od 2011. urednik likovne rubrike) i *Konturi*, povremeno u *15 dana* i *Orisu*, a objavljivao je radove i u časopisima *Cicero* i *Zor*.

Od 1995. voditelj je Galerije Matice hrvatske, a od 2009. i kustos u Galeriji Kranjčar. Priredio je i stručnim predgovorom popratio više od dvije stotine samostalnih i skupnih izložbi od kojih se ističu *Pars Pro Toto – deset hrvatskih suvremenih autora* u Galerie Le Loft Sévigné u Parizu (2012), retrospektiva Borisa Šituma u sklopu ciklusa *Jedan na jedan* u Galeriji umjetnina u Splitu (2013), *(In)constancy of Space – Struggle for Identity* (s Nevom Lukić) u Artie et Amicitiae u Amsterdamu (2016) i *(Ne)postojanost prostora – prostori naracije i imaginacije* (s Nevom Lukić) u HDLU-u u Zagrebu te u Muzeju likovnih umjetnosti u Osijeku (2018).

Bio je predsjednik ocjenjivačkoga suda za Salon mladih 1996, od 2006. predsjednik je žirija za otkup radova mladih umjetnika na natječaju *Erste fragmenti*. Od 2009. do 2015. bio je član međunarodnoga žirija za *Essl Award* mladim umjetnicima Srednje i Istočne Europe, a 2007. i 2009. član žirija za odabir hrvatske likovne selekcije za Bijenale mladih Mediterana.

Redoviti je suradnik HRT-a, gdje je, zajedno sa Snježanom Samac, bio autor i voditelj obrazovne emisije o suvremenoj umjetnosti *Percepcija*. Scenarist je kratkoga dokumentarnog filma o Jurju Dalmatincu, koautor (s Trpimirom Čokolićem i Ivicom Dleskom) scenarija za povijesno-kulturološki serijal *Renesansa u Dalmaciji*, stručni suradnik radijske emisije *Art-net* te autor te voditelj radijske emisije *U vizualnom kodu*.

TOMISLAV ZAGODA

urednik i književnik

Rođen 1970. u Zagrebu. Diplomirao je slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi profesora Đure Sedera (1995), nakon čega studira religijsku kulturu i filozofiju. Doktorirao je 2014. na Filozofskome fakultetu u Zagrebu radom *Humor u slovenskom, bosansko-hercegovačkom i hrvatskom romanu u razdoblju tranzicije*.

Objavio je zbirku priča za mlade *Nek bude kaos* (2001), tinejdžerski roman u dva nastavka (*Balada o Buginim gaćicama*, 2004. i *Krizni put Gustava S.*, 2016), pjesničku zbirku *Dora Novak – liker-poezija za mlade* (2018) te roman *Ernestove djevice* (2018). U kriminalističkom serijalu Lujzijana koji piše pod pseudonimom Bartol Fuchs izdao je dva naslova (*Žabarska noć*, 2016. i *Zelena tinta*, 2018). Kao scenarist surađuje s Programom za djecu i mlade Hrvatske radio-televizije (*Žutokljunac*, *Čarobna ploča*, *Prijatelji* i dr.).

Dobitnik je nagrade „Grigor Vitez“ za roman *Balada o Buginim gaćicama* (preveden na makedonski i slovenski jezik). Objavljuje znanstvene radove i sudjeluje na znanstvenim skupovima. Radi kao književni urednik u nakladničkoj kući Znanje.

TOMISLAV FAČINI

dirigent i skladatelj

Rođen 1975. u Zagrebu. Studij dirigiranja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu kod prof. Igora Gjadrova završio je 1996. kad je primio i Rektorovu nagradu. Usavršavao se na institutu Accademia Hans Swarowsky u Milanu te na Visokoj glazbenoj školi u Karlsruheu. Laureat je Međunarodnog natjecanja Antonio Pedrotti. Predaje dirigiranje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, stalni je gost dirigent Dubrovačkoga simfonijskog orkestra, šef dirigent zbora HRT-a, umjetnički voditelj ansambla Antiphonus i savjetnik za glazbu Dubrovačkih ljetnih igara.

Vodio je Oratorijski zbor Crkve sv. Marka (1994-2008), bio šef dirigent Orkestra Hrvatske vojske (2003-2009) i umjetnički ravnatelj Glazbenih večeri u Sv. Donatu u Zadru (2006-2009), kao i glavni dirigent Dubrovačkoga simfonijskog orkestra (2014-2018).

Dirigentsku djelatnost razvija podjednako sa simfonijskim i oratorijskim repertoarom, ali i na opernim pozornicama, s naglaskom na ranu glazbu. Gostovao je na mnogim značajnijim festivalima u susjednim zemljama, kao i na gotovo svim hrvatskim festivalima. Nastupa s hrvatskim ansamblima, a sa simfonijskim orkestrima i zborovima HRT-a i RTV Slovenije osim koncertnih nastupa, ostvario je i brojne snimke za nosače zvuka, film i fonoarhive. Redovito dirigira Međunarodnim orkestrom mladih u Neumarktu, koji okuplja mlade glazbenike iz desetak zemalja. Ostvario je više prvih suvremenih izvedbi hrvatskih starih majstora i prouzveo brojna nova djela.

Među zapaženijim njegovim izvedbama izdvajaju se one operne, primjerice Händlova *Agrippina*, Rossinijev *Seviljski brijač*, Mozartova *Così fan tutte*, Purcelllova *Didona i Enej*, od oratorija Gounodov *Mors et vita*, Bachova *Muka po Ivanu*, Haydnov *Jahreszeiten* i Händlov *Mesija*, potom ciklusi *Svijet glazbe* i *Lisinski subotom*, od festivala zatvaranje Biennala, Varaždinske barokne večeri, Osorske glazbene večeri, Večeri u sv. Donatu i Samoborska glazbena jesen. Povodom velike obljetnice Monteverdija, s Antiphonusom je izveo tri knjige madrigala, *Missu in illo tempore* i *Vespro della beata vergine*. Za madrigalski program na Splitsko-me ljetu 2018. ansambl je primio nagradu Judita. Osim dirigiranjem, bavi se skladanjem i aranžiranjem glazbe.

ANA MAMIĆ

balerina

Rođena u Splitu 2002. Temeljnu baletnu poduku stekla je u Baletnom studiju Hrvatskoga narodnog kazališta u Splitu. Usavršavala se u sklopu stipendije Dinka Bogdanića u HNK Split (2014-2016) i stipendije baletnog seminara u Budimpešti (Magyar Tancmuvészeti Főiskola).

U splitskom HNK-u od 2011. do 2017. plesala je uloge u *Orašaru*, *Maskaradi*, *Labuđem jezeru*, *Romeu i Juliji*, *Chopiniani* i *Rajmondi*. Gostovala je i u zagrebačkom HNK-u (Verdijevi nećaci, balet *Verdi*, scenarij i koreografija Dinko Bogdanić).

Na Međunarodnome baletnom natjecanju Mia Čorak Slavenska 2016. primila je nagradu Hrvatskog društva profesionalnih baletnih umjetnika.

Učenica je drugog razreda Prirodoslovno-tehničke škole u Splitu i studentica druge godine Baletne akademije na minhenskoj Visokoj školi za glazbu i kazalište (Ballett-Akademie der Hochschule für Musik und Theater München).

VESNA ZEDNIK

autorica

Rođena 1972. u Zagrebu. Diplomirala je filozofiju i starogrčki jezik na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

U fotografskom okruženju od najranijeg djetinjstva razvija sklonost prema fotografiji. Školovana u duhu zagrebačke škole fotografije u svojim je radovima usmjerena na detalje koji u fotografiju unose osobni odnos prema fotografiranim objektima. Fotografijama tematizira ljudsko tijelo, studirajući prije svega lice, ruke i pokret.

Fotografije objavljuje u knjigama i časopisima. Izlaže na međunarodnim izložbama (37. „Zagreb salon“, Zagreb 2016.; „Biennale Internazionale Donna“, Trst 2017.; „Monochrome“, Atena 2018.; „The 8th International photo contest 4383 Days of Childhood“, Gallery Minsk, 2018).

Njezina prva samostalna izložba, „Šumovi“, 2018. (Galerija Europskog doma Zagreb; Galerija Gradskoga kulturnog središta Metković) izborom prof. Zlatka Vidačkovića s Veleučilišta VERN u kolegiju *Croatian contemporary culture* (za studente programa ERASMUS) predstavila je 2018. suvremenu hrvatsku fotografiju.

Dobitnica je nagrade Grand Prix Fernando Soprano na 6. salonu crno-bijele fotografije „100+1“ (2018) pod pokroviteljstvom Hrvatskoga foto saveza. Članica je Fotokluba Zagreb. Radi u Matici hrvatskoj kao izvršna urednica.

MARGARETA MILAČIĆ

asistentica

Margareta Milačić rođena je 1979. u Zagrebu. Nakon opće gimnazije pohađala je Školu za modni dizajn i kostimografiju te vlastitim kreacijama sudjelovala na modnim revijama.

Diplomirala je 2010. na Nastavničkom odsjeku Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu u kiparskoj klasi prof. Peruška Bogdanića. Izlagala je na skupnim i samostalnim izložbama.

Od škole klasičnog baleta do danas aktivno je vezana uz ples te vodi likovne i dramske radionice za djecu. Unutar tih aktivnosti djeluje kao scenografkinja, kostimografkinja, koreografkinja i redateljica.

Godine 2016. upisuje izvanredni dipl. studij bibliotekarstva. Radi kao knjižničarka u osnovnoj školi.

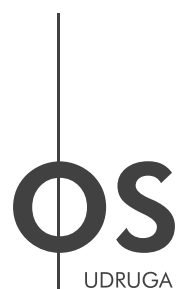
ZAHVALA

Realizacija izložbe koju prati ovaj katalog, kao i tisak kataloga omogućeni su potporom donatora kojima se najsrdačnije zahvaljujemo: Smit Commerce, Matica hrvatska, Centar edukacije Butković, Croatia records, Poliklinika dr. Jerković, Mladen Commerce, Poliklinika Leptir, Soprano, Eko-ekspres, „Točka na i“, Studio Conex, Ex libris i Vinarija Agris.

Posebnu zahvalu za podršku upućujemo Školskim sestrama franjevkama (Pašmanska 32, Zagreb), gospođi Gordani Stuparić, gospodinu Domagoju Bračunu i prof. Aniti Poljak.

Organizatori izložbe

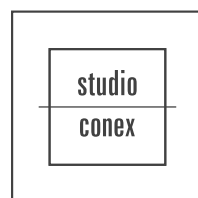
ORGANIZATORI

MUZEJ
MIMARA

DONATORI

POLIKLINIKA
DR. JERKOVIĆ

SOPRANO d.o.o.
auto servis

OGRANAK MATICE HRVATSKE U KRIŽEVCIMA
UDRUGA OS
FOTOKLUB ZAGREB

Vesna Zednik
PERSONAE GRATIAE

Za nakladnike

Renata Husinec

Tuga Tarle

Hrvoje Mahović

Likovno oblikovanje

Željko Podoreški

Grafička priprema

Pavao Damjanović

Tiskanje dovršeno u listopadu 2018.

Tiskara ITG d.o.o., Zagreb

ISBN 978-953-6298-34-1

Vesna Zednik kao fotografska portretistica zapažena je portretom koji je izložen 2016. u Muzeju Mimara na 37. Zagreb Salonu. Već tada uočena je njezina sklonost karakternom portretiranju u crno-bijeloj tehnici. Izložba koju prati ovaj katalog nastala je na tragu upravo tog portreta.

Većina fotografija snimljena je u zadnjih nekoliko godina, no neke od njih publici će djelovati vrlo poznato. Ne bez razloga. Primjerice, portret Dragutina Tadijanovića gleda nas već desetak godina s naslovnica tiskanih i elektroničkih medija i plakata, postavši nekom vrstom općeg dobra. Koliko to svakom autoru laska, toliko je ova izložba prilika da se osvrnemo i na autoricu, koja se sve vidljivije javlja kao vrijedan element hrvatske fotografske scene.

Autoricu s mnogim portretiranim umjetnicima veže dugogodišnje poznanstvo ostvareno suradnjom u književnom i drugim kulturnim portfeljima, što joj je omogućilo osoban i dublji pogled iza površine, nužan za nastajanje intimističkih portreta. I naslov izložbe upućuje na autoričinu sklonost modelima. U tom smislu izbor portretiranih umjetnika ne smjera ni na kakav vid reprezentativnosti, odnosno može se uvjetno shvatiti kao prvi niz.

Tuga Tarle

